

mesa ve Yaşam

ARALIK / OCAK / ŞUBAT 2015-2016
3 AYDA BİR YAYIMLANIR
SAYI 72

*Amerika'da Sergiler
Açmış Bir Heykeltıraş*
Gülten DEVRES

Beren AÇIKGÖZ

*Yılbaşı adetleriyle birlikte
evlerimizi ziyaret eden*
Noel Baba'nın Aslı Astar

Gökhan AKÇURA

MESA Mesken Sanayii A.Ş. adına sahibi
Erhan Boysanoğlu

Yazı İşleri Yönetmeni
Aslı Tokatlı

Yayın Kurulu
**Ayşe Kandar, Aslı Tokatlı, Can Aynağöz,
Mert Boysanoğlu, Tolga Bıyıklıoğlu
Uğur Büke**

Yayın Hazırlığı:
Büke Yayınıclık
Altievler Mah. Kumsal Sok. No: 120
Narlidere / İzmir
Tel: 0232 238 22 29
e-mail: buke1942@gmail.com

Tasarım
Hazan Koltuk Aksoy

Yazışma Adresi:
MESA Mesken Sanayii A.Ş.
MESA Plaza, Kuru Sitesi İhlamur Cad. No:2
Çayyolu 06810 Ankara
Tel: (0312) 291 50 00 Faks: (0312) 240 09 99

e-mail: info@mesa.com.tr
www.mesa.com.tr

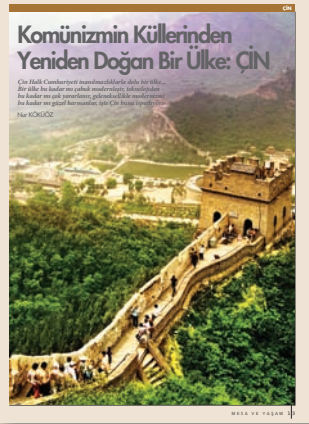
Mesa dostlarına merhaba

Yorgunluğunu Hiç Belli Etmeyen Adam

Beren AÇIKGÖZ
S.4

Yeni bir yılı daha geçmişin birikimiyle karşılama zamanı... Fakat bu kez rengarenk, bir yılbaşı gecesi hafifliği ve neşesiyle... Babası Cumhuriyetin kuruluş döneminde önemli kararlar vermiş bir bürokrat Cevdet Açıkalın, teyzesi Latife Hanım olan sanatçı bir kadın; Gülten Devres'in hikayesini bu sayımızda Beren Açıkgöz kaleme aldı; heykeltıraş Devres'in Türkiye'den çok, yurtdışında süren sanat yolculuğunun belli başlı duraklarını anlattı. 1851'de ilk kez Londra'da düzenlenen 'büyük sergi'nin, yani dünya fuarlarının, nam-diğer expo'ların tarihini ise Özlem Altunok yazdı. Çin Halk Cumhuriyeti'nin binlerce yıllık tarihinden bugüne uzanan büyük değişimini kaleme alan Nur Köküöz, Yasak Şehir'den Çin Seddi'ne, gündelik hayattan geleneklerin dünyasına bu uzak ülkenin resmini ortaya koymaya çalıştı. Her yeni yılda eskimek yerine daha da parlayan mit; Batı'nın Santa Claus'unun bizde Noel Baba'ya evrilme ve hayatlarımıza girme hikayesini ise Gökhan Akçura kaleme aldı.

Komünizmin Küllerinden Doğan Bir Ülke: Çin

Nur KÖKÜÖZ
S.13

Bedenin Süsü Dövme

Beren AÇIKGÖZ
S.20

Noel Baba'nın Aslı Astarı

Gökhan AKÇURA
S.17

Dünya'nın Açık Pazarı

Özlem ALTINOK
S.8

Bir müze-restoran 'karışımı' Müzedechanga

Özlem ALTUNOK
S.23

Bedenin üzerinde bazen bir koruyucu bazen bir statü belirtisi bazen damga olarak yer alan, günümüze ise neredeyse bir moda akımına dönmüş dövmenin renkli ve görsel yolculuğunu Beren Açıkgöz yazdı. Artık sadece bir müzeden ibaret olmayan müzeler kafeleri, atölyeleri, mağazalarının yanı sıra restoranlarıyla da diğerlerinden farklarını ortaya koyuyor. Bunlardan en ilgi çekenlerden birisi de Sabancı Müzesi içinde yer alan 'Müzedechanga'yı ise Özlem Altunok sayfalarımıza taşıdı. Elif Key ise ressam babasının hayatını 'Bir sanatçıyı hatırlamak: Robert de Niro, Sr' adıyla bir belgeselle anlatan aktör Robert de Niro'nun sanatla dolu ilginç geçmişine uzandı. 'Flütün sihirli nefesi' Şefika Kutluer'le röportaj, cep telefonundan canlı yayın yapma olanağı sunan Periscope fenomeninin hayatımıza giriş hikâyesini Hakan Kara kaleme aldı.

Robert De Niro Sr.'ın Oğlu Olmak

Elif KEY
S.26

Daha aydınlık, neşeli ve huzurlu bir yıl dileğiyle...

Sanatçı Burada Ne Anlatıyor

Cem ERCİYES
S.28

Periskop Çepte Canlı Yayın

Hakan KARA
S.30

Flütün Sihirli Nefesi Şefika Kutluer

Elif KEY
S.32

It's time to usher in another New Year with experiences built up in the past... But this time with the lightness and joy of a colorful New Year's Eve...

In this issue Beren Açıkgöz has written about the story of Gülten Devres, a female artist whose aunt was Atatürk's wife Latife Hanım and whose father was Cevdet Açıkalın, a bureaucrat who made important decisions during the years when the Republic was being founded. Açıkgöz recounts the major stops in sculptor Devres's artistic career, which she spent abroad more than in Turkey.

Özlem Altunok tells the history of the "Great

Exhibition" first held in 1851 in London, in other words the history of world fairs, otherwise known as expos. Nur Köküöz has written about the great change undergone by the People's Republic of China, through its history of thousands of years up to the present. In her article, Köküöz tries to give a picture of this faraway country, from the Forbidden City and the Great Wall to its everyday life and traditions. Then we have the myth of Santa Claus, which, far from becoming outdated, shines brighter every year. Gökhan Akçura has written up the story of how the western Santa Claus entered our lives and evolved into the Turkish "Noel Baba".

Beren Açıkgöz recounts the colorful and visual journey of the tattoo, which is inscribed on the body sometimes to serve as protection, sometimes as an indication of status, and sometimes as a stigma, and which today has virtually turned into a fashion trend.

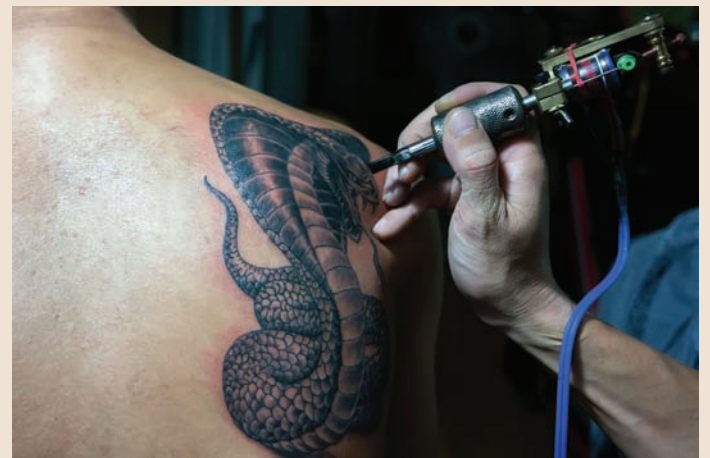
Museums are no longer merely museums as they show their difference through their cafés, workshops, and stores, as well as their restaurants. One of the most interesting examples among these is MüzedeChanga, located inside the Sabancı Museum and told in this issue by Özlem Altunok.

In the documentary "Remembering the Artist:

Robert de Niro, Sr." actor Robert de Niro recounts the life of his father who was a painter. In our issue, Elif Key has looked into the actor's interesting and art-filled past.

Among many other articles, this year's final issue also includes an interview with flutist Şefika Kutluer, known as "the Magic Flute", and the story of how the Periscope phenomenon –an application which lets you broadcast live from your mobile phone– entered our lives.

Here's hoping for a brighter, more joyful and peaceful year...

GÜLTEN DEVRES

Gülten Devres, Türkiye'nin 1950'li yıllarındaki kapalı sanat camiasında kendine yer bulamasa da, Roma'da, Amerika'da sergiler açmış bir heykeltıraş. Her şeye, herkese rağmen üretmekten hiç vazgeçmemiş. Sadece bu kadar da değil, Lozan gibi Türkiye'nin kuruluşunda kilit taşı olayların tanığı olan bir bürokratin, Cevat Açıkalın'ın kızı, Latife Hanım'ın yeğeni. Kısacası, Devres'in hayatı Türkiye'nin sanat ve siyasi tarihinin bir özeti. Hazırsanız, sizi onunla tanıştıralım.

Beren AÇIKGÖZ

Şehrin göbeğinde ama bahçesinden girdiğiniz anda sizi, bir ormana varmışçasına hissettirecek kadar yeşillikli bir bahçeden giriyoruz eve. Daha kapıda kucagında bebeği, elini açmış bir kadın heykeli karşılıyor bizi. Gerçek insan boyutlarında. Evde ilerledikçe, içine çeken atmosferiyle tarihte bir yolculuğa çıkıyoruz; vazolar, tarihin izinin sindiği seramikler, heykeller... Salonda, dünya tarihine damga vurmuş isimlerin bulunduğu bir fotoğrafa takılıyor gözümüz; İsmet Paşa, Churchill, Roosevelt, Numan Menemenciğlu, İngiliz Bevin Bey ve Muhittin Mehmet (Cevat) Açıkalın, Aralık 1943'te Mısır'da yapılan İkinci Kahire Konferansları'ndalar.

Fotoğraf başköşede, çünkü ev sahibimizin babası da o karenin sakinlerinden biri. Türkiye'nin kuruluş temellerinde unutulmaz yeri olan Lozan Konferansı'na tanık olan, Atatürk'ün Hatay'ı alma görevini kendisine verdiği Cevat Açıkalın gibi bir babanın evladı, O.

Yoksa size hâlâ kiminle görüşmeye geldiğimizi söylemedim mi? Öyleyse şöyle anlatayım: Bu ülkenin kuruluş temellerini atan bir erkeğin "O benim dışı halimdir" diyeceği kadar güçlü bir kadının, Latife Hanım'ın, yetiştiği bir ailenin de ferdi.

Ancak bütün bunların ötesinde, sanat aşkıyla elini heykelden hiç çekmeyen bir sanatçı. Öyle bir aşk ki bu, 1950'lerdeki Türkiye şartlarına, sanat camiasının kapalılığına rağmen, bir kadın olarak ona Surların arasındaki dökümhanelerin yolunu tutturacak kadar büyük. 55 yaşında, yüksek lisans yapmak için Amerika'ya götürecektir kadar diri.

Gülten Devres, Türkiye'de eserlerini gösterme şansı pek bulamamış olsa da, Roma'da, Amerika'da başarılı işlere imza atmış ve her şeye, herkese rağmen heykelle arasını hiç açmamış bir kadın. Onunla tanışmalısınız.

Annem Rukiye Hanım 5 Dil Konuşurdu

Çocukluğum Ankara'da, gençliğimin çoğu da Avrupa'da geçti. 13 yaşımdayken babamın görevi nedeniyle ailecek Londra'ya gittik. O zamanlar uçaklarda tahtadan iskemlelerde oturulurdu. Yolculuğumuz Kahire üzerinden ve uzundu. Londra'ya vardığımızda şehrin harabe hali bizleri çok üzdü. Zira 2. Dünya Savaşı'ndan yeni çıkmış bir ülkeydi. Ben İngilizceyi hiç bilmediğimden, bir süre annem bize yardımcı oldu.

Gülten Devres, Türkiye'de eserlerini gösterme şansı pek bulamamış olsa da, Romada, Amerikada başarılı işlere imza atmış ve her şeye, herkese rağmen heykelle arasını hiç açmamış bir kadın.

Babam, Cevat Açıkalın

Babam, Lozan'da hukuk okuduktan sonra, Dışişleri Bakanlığında göreve başlıyor. Atatürk tarafından, Lozan Barış Anlaşması delegasyonu ile Lozana, Türk-Afgan Dostluk Anlaşması çerçevesinde, Afganistan'ı yapılandırılmaya ve daha sonra da Hatay'ın geri alınmasında vazifelendiriliyor. Dışişleri Bakanlığında yükseliyor ve İkinci Dünya Savaşı tam başlamadan evvel Rusya, savaş yıllarının sonuna doğru da İngiltere Büyükelçisi oluyor.

Annem Rukiye Hanım, Latife (Uşşaki) Teyzem gibi 5 dili konuşan, eğitilmiş, çağdaş bir kadındı.

Oxford'da Bir Yatılı Okul

Tek başıma sokakta dolaşabilmek ve kayıp olmadan eve dönebilmek için, bir kağıdı sağ ve sol yönlere yırtarak işaretler alıp, kendime bir nevi harita yapmıştım. İngilizce eğitimi alarak, plaklardan müzik ve radyodan eserler dinleyerek, sinemaya gidip, kitap okuyarak İngilizcemi geliştirdim. Bu sayede ailem beni Oxford'da bir yatılı okula gönderdi.

Tabii, İkinci Dünya Savaşı sonrası yatılı mektepler bugünkü gibi değillerdi. Bu okulda talebelerin kendilerine özel dolaplarında yemek kutuları da vardı ve belli saatlerde buradan ihtiyaç karşılanmasına müsaade ediliyordu. Ancak, savaş sonrası yoklukla mücadele eden memlekette doymuyorduk. Akşam ben ve birkaç arkadaşım bu saatlerin haricinde kutulardan yemek yerken Müdire hanıma yakalandık. Müdire bana, başkalarına nazaran daha sert hitaben "Siz Türkler ahlaksızsınız" deyince, babamın Türkiye'yi temsil eden bir pozisyonda olması nedeniyle bu söz çok gücüme gitti ve okuldan ayrıldım.

Heykele Gönül Vermem...

Tahsilime London School of Economics'te (LSE) devam ettim. Bu arada hiç aklımda olmayan bir konuya gönül vermem bir sergide gördüğüm alçıdan yapılmış bir heykel ile başladı. Bu nedenle Londra'da Slade School of Fine Arts diye çok meşhur sanat mektebine müracaat ettim ve babamdan bu konu için müsaade istedim. Babam bu konuya çok sıcak bakmadığını belirtti ancak ben bir yıl kadar akşamları bu akademiye de devam ettim.

LSE sonrasında babam Roma'ya sefir tayin edilince, bana bu sanata Roma'da devam etme şansı doğdu. İki sene profesör Ardinin heykel atölyesinde çalıştım. Sonra beni Roma Güzel Sanatlar Akademisi'ne Profesör Alessandro Monteleone'nin sınıfına kabul ettiler. Aynı zamanda Roma darphanesinde 2 yıl çalıştım ve madalyacı Profesör Giampaolini'nin talebesi de oldum. Avezzano'da, Yedinci Milli Sanat Sergisinde "Kendi Akis'inin Hayranı (Figura di Bosco)" eseri için gümüş madalya ve Roma'da Palazzo Delle Esposizioni'de açılan "Üçüncü Milli Gençlik Sanat Sergisi"nde Roma eyaleti mükafatı verildi. Henüz

Teyzem, Latife Hanım

Teyzem, tenkit ettikleri gibi hakikaten hiçbir zaman geçmişini anlatmazdı. Dedemle ninemin Ayazpaşa'daki köşkünde otururdu. En üst katta da dairesi vardı. Bir duvarda Atatürk'ün kocaman, boydan boya bir resmi asılıydı. Vefat seneyi devriyesinde iki eli şakağına dayalı oturur, hiç kimseyi görmez, onu seyredirdi. Hakkında çok kötü şeyler yazıldı, ama O sonuna kadar Atatürk'e aşık ve sadık kalmıştır.

akademi bitirmeden önce de üç madalya almıştım. Bunlardan birini iki metrelik bir heykel yaparak kazandım. Sonrasında okulumu bitirip diplomamı aldım.

Roma'da Kalsaydım, Akademide Çalışabilirdim

Fakat hemen ardından, rahmetli eşim, çocukluk arkadaşım olan ve çok sevip anlaştığım Mehmet Ragıp Devres ile evlenmek üzere Türkiye'ye döndüm. Çalışmalarına Türkiye'de devam ettiysem de, ülkemde bu çalışmalarım hiç bir şey ifade etmedi. Ben ve eserlerim hiç alaka görmedik ve adeta Türkiye sanat camiasına küstürüldüm. Heyecan dolu, yurtdışında heykeltraşlığı ile ilgi ve saygınlık gören bir genç hanımdım. Türkiye'ye dönüş bunu kesti.

Fakat heykel yapmayı hiç bırakmadım. Türkiye içi müsabakalara ve sergilere katılmaya çalıştım. Ancak eserlerimi kabul etmediler, geri yolladılar, hatta bazen kırık olarak. Güzel

Sanatlar Akademisi'ne gidince bana ne teklif ettiler biliyor musunuz? Sekreterlik!

Aslında Roma'da kalabilir, bana teklif edilen yeni çalışmalar ve komisyonlara katılabılırdım. Akademide de çalışabiliirdim... Yazık, heykeltıraşlığım benim için hüsrana oldu.

Heykele Aşkım Hiç Bitmedi

Size sanatçılara yapılanlara dair bir örnek vereyim: İngiltere'de, Fransa'da başarılı sanatçılara unvan verilir, bizde hiç öyle bir şey olmazdı. Bakın mesela o zaman Leyla Gencer Paris'teydi. Onu biz çok iyi tanırdık. Türkiye'de yeterince takdir görmedi, düşünün Toscanini'yle çalışmış bir sanatkâr!

Maalesef ancak ölümünden sonra başarısı anlaşıldı. Onunkisi hiç affedilir gibi bir hikâye değil!

Ancak bu olaylara rağmen heykele olan aşkım hiç yok olmadı; bende tek başıma yoluma devam etmeye karar verdim. O zamanlar memleketimizde dökümhaneler yoktu. Surların dışında bulduğum bir dökümhanede çalışmalarına devam edebilmek için kendi ellerimle dökümler yaptım. Ayrıca 404 tutkalının yeni bir

formülünü fabrikadan alarak değişik türde bir döküm gerçekleştirdim. Ancak bu işin sonunda kendimde tutkala bürünmüştüm.

Türk-Alman Kültür Merkezi'nde bir sergi açtım. Çok da süksesi oldu. Mekteplerden

Mevhibe Hanım'ın Güzel Hatırası

Babam ile annem yurtdışı görevlerinde olduklarından, Çankaya'da çocukluğum biraz yalnızlık içinde geçiyordu. Abim vardı ama yine de yalnızdık. O zamanlar Ankara ıssız ve evimiz Çankaya'nın tepesindeydi. Bir tarafta İngiliz sefaretî vardı. Bir de Nazi Almanyası'ndan kaçmış Alman dadım vardı. Çocukluğumdan bana tesir etmiş çok kötü bir şey var, bir gün sınıfta esnedim. Hocam, şöyle bir baktı; "Bu mu gavurun sana verdiği terbiye, küçük diline kadar göründü" dedi. Ne kadar kötü oldum size anlatamam, çocuğum ben daha. Diğer taraftan İsmet Paşa'nın çocuklarıyla tanıştım. Özden iyi arkadaşım. Annesi Mevhibe Hanım'ı çok severdim, bende çok güzel anıları vardır; çok iyi bir insandı. Özden ile beraber o büyük arazilerde at binmemize müsaade ederdi.

talebeler geldi. Çok sevgili ve değerli Aliye Berger, o kadar beğendi ki sergiyi, Güzel Sanatlar Müzesi'ne ısrarla benim bir heykelimi satın aldırdı. Ancak bir gün olsun heykelimi gün yüzüne çıkarmadılar. Hatta bacaklarını kırmışlar heykelin, en son sorduğumuzda bulamadıklarını söylediler.

En Güzel Eserlerim, Çocuklarım

Ama iki muhteşem evlat yetiştirdim. Onlar da benim ürünüm oldu. Sabah onlar okula gittikten sonra, işlerimi toparlayıp, akşama kadar atölyeme kapanırdım. Okuldan gelen çocuklar atölyeme uğrayıp bana normal hayatı hatırlatırdı; beraber eve dönerdik. Onlar büyüyünce beraber Amerika'ya sanat tarihi üzerine master yapmaya gittim. Orada ayrıca seramik sanatını da öğrendim ve yetmişli yaşlarımda tekrar mezun oldum. Bugün, hâlâ ellerimin ve romatizmamın limitleri elverdikçe çalışıyorum. Şimdi, İstanbul'da iyi bir döküm ustası buldum ve bu bana çok mutluluk veriyor. Torunlarım için eserlerimin kalıbını alıp bronzla dökürüyorum. Ülkemizde daha fazla sanat ve sanatçıya değer verilecek günlerin geleceği ümidiyle...

Dünya'nın Açık Pazarı

Paris'teki Eyfel Kulesi, Lizbon'daki Vasco de Gama Köprüsü ya da Brüksel'deki Atomium... Dikiş makinesi, telefon, daktilo, elektrikli fırın, televizyon, neon tüpleri, fiberglas, uzay kapsülleri, robot teknolojileri... Hepsi de dünyanın viraj aldığı, vites değiştirdiği yıllarda açık bir pazarda sergilendi, o pazar kurulurken inşa edildi. 1851'de Londra'da hayat bulan ilk dünya fuarı, bugünkü adıyla Expo; o zamanlar Sanayi Devrimi sonrasında ürünlerini sunuyordu, bugün hızla yol alan dünyanın yeni ihtiyaçlarını...

Özlem ALTUNOK

Dünya fuarlar tarihine baktığımızda bu geleneğin 19. yüzyılda kıta Avrupası'nda başladığını görmek mümkün. Modern zamanlara doğru yol alınan 19. yüzyıl başlarında; Fransız Devrimi ve İngiliz Sanayi Devrimi'nin ardından oluşmaya başlıyor fuar geleneği. Sermaye birikimi, icatlar, sömürgelerle elde edilen ucuz hammadde ve yeni üretim pazarları, uluslararası serbest ticareti tetikliyor. Fuarlar başlangıçta sanayi ve ticari amaçla hayata geçirilse de farklı coğrafyaların teknolojik, sosyal ve kültürel yeniliklerini sunarken ülkeler arasında önemli bir etkileşim ağı da kuruyor.

İlk 'fuar' 1844'te Paris'te 'endüstri fuarı' adı altında yapılırsa da aslında bu, Fransızca

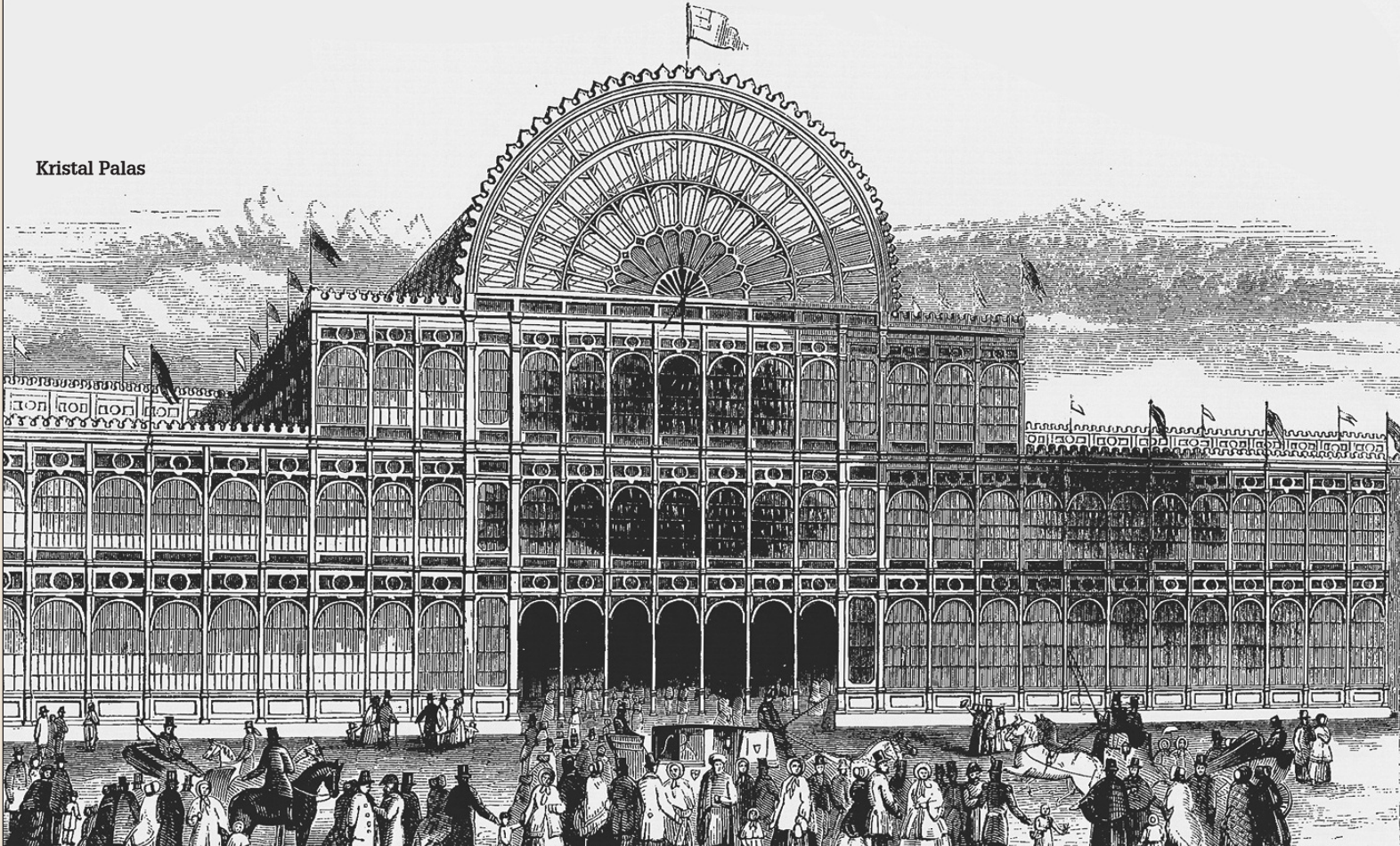
yapılan 10. fuar olarak kayıtlara geçiyor. 1798 yılında Paris'te yapılan ilk modern fuarın 100 civarında katılımcısı varken 10. fuarda üç binin üzerinde stand açılıyor. Bu, aynı zamanda 'fuar' kavramının ulusal sınırlarını aşmaya hazır olduğunu da gösteriyor. Paris'te Şanzelize'de yapılan bu 10. fuarın gördüğü ilgi ve getirdiği başarı, dönemin endüstri lideri Büyük Britanya'yı da 'büyük bir sergi' düzenlemeye itiyor. Elbette İngiltere'nin amacı özellikle dokuma alanındaki girişimleriyle bu altın dönemini evrensel bir sergiyle tüm dünyaya göstermek. Hem katılım açısından yoğun olması hem günümüze kadarki sürekliliği hem de diğer dünya fuarlarını tetiklemesiyle 1851'de Londra'da düzenlenen bu 'büyük sergi', dünya fuar literatüründe bir ilk olarak tescilleniyor.

Günümüzde, FIFA Dünya Kupası ve Olimpiyat Oyunları'ndan sonra dünyada ekonomik ve kültürel etki yaratan bu üçüncü en büyük organizasyonun bugünkü adı ise Expo.

"Great Exhibition of the Works of Industry of All Nations/Bütün Ulusların Endüstrilerinden Çalışmaların Büyük Sergisi" başlığıyla Londra Hyde Park'taki Kristal Palas'ta hayat bulan fuarın adının 'Expo' olarak yerleşmesinin nedeni ise İngilizcede sergi/fuar anlamına gelen 'exposition' sözcüğünün kısaltılmışı olması.

Dünyayı Londra'da bir çatı altında toplamak için yola çıkılan bu ilk fuarda bu 'çatı'nın nasıl bir yapı olacağı da önemseniyor. 563 metre uzunluğunda, 33 metre yüksekliğindeki Kristal Saray;

Kristal Palas

“Great Exhibition of the Works of Industry of All Nations/Bütün Ulusların Endüstrilerinden Çalışmaların Büyük Sergisi”nin Açılış töreni ve Kristal Palas’tan iç görünüm.

demir, çelik ve cam konstrüksiyonuyla döneminin özelliklerini, endüstrinin yeni malzemelerini üzerine kuşanıyor. Joseph Paxton’ın Hyde Park’ın içine inşa ettiği saray, 1848’de keşfedilen dökme camın büyük plakalar halinde mimaride kullanımının ilk örneklerinden. 26 dönüm alan üzerine açılan 28 ülkeden, 17 binin üzerinde katılımcının dahil olduğu fuarın ilk konuk ülkeleri arasında ise ABD, Fransa, Flemenk ülkeleri, İspanya, İtalya, Portekiz, Prusya, Rusya, Hindistan’ın yanı sıra Osmanlı İmparatorluğu da var.

1 Mayıs -11 Ekim tarihleri arasında düzenlenen fuar, Prens Albert ve Kraliçe Viktorya tarafından açılıyor. Neredeyse altı ay süren fuarı toplam altı milyon insan ziyaret ediyor. Bu rakam, o zamanki Britanya nüfusunun üçte birine eşdeğer. En önemlisi de fuardan elde edilen gelir; o zamanın 186 bin sterlini, yani bugünün 18 milyon 190 bin sterlini (82 milyon TL). Viktoria & Albert Müzesi, Bilim Müzesi ve Doğa Tarihi Müzesi’ni kurmak için kullanılan bu para, bir kentin modern zamanlara doğru kendini yeniden inşa edişinin de sembolü. Zira bu üç müze de fuar alanının güneyinde, Albertopolis olarak anılan bölgede inşa ediliyor. Böylece fuar sayesinde Londra’nın bu bölgesinde sosyal ve kültürel hayatı yönlendirecek bir vaha yeşertiliyor. Geri kalan parayla da endüstriyel araştırmalar bir eğitim fonu oluşturuluyor.

Fuar, bu görkemli ve ‘bol kârlı’ başlangıcında muhafazakârların ihtilafıyla da karşılaşılıyor. Çünkü fuarı ‘kapitalist mal fetişizmi’ olarak değerlendiren Karl Marx’ın devrimcileri ayaklandırılabileceği

düşünüyor. Fakat korktukları başlarına gelmiyor...

Tanzimat Fermanı’yla Osmanlı’da yenilik hareketi başlatan genç Abdülmecit ise bu ilk sergiye İngiltere Kraliçesi Viktorya tarafından davet ediliyor. Kraliçenin davetini kabul eden padişah, İngilizlerle olan dostane ilişkilerini de göz önünde bulundurarak fuarın Osmanlı İmparatorluğu’nun ürünlerini tanıtmak açısından yararlı olacağını düşünüyor. Kendisi katılmasa da Osmanlı’nın fuardaki temsiliyeti için iyi bir hazırlık yapıyor.

4 Ekim 1850 tarihli Ceride-i Havadis gazetesinde yayımlanan hükümet bildirisinden de anlaşıldığına göre imparatorluğun sergiye katılma amacı; ülke topraklarının verimliliğini göstermek, Osmanlı tebaasının tarım, sanayi ve sanat alanlarındaki becerilerini kanıtlamak, padişahın ülkenin gelişmesi yolunda sarf ettiği gayreti ortaya koymak. O zamana kadar panayırılar aracılığıyla yürüyen bir ticaret anlayışına aşına olan Osmanlı, ilk kez katılacağı bu evrensel sergi için çeşitli bilgilendirmeler yapıyor, uluslararası sergilerin ne olduğu, niçin önemli olduğu, sergiye hangi mal ya da ürünlerin gönderilmesi gerektiğine dair detaylı bilgiler sunuyor. Bir genelgeyle her türlü toprak ürünleriyle sanayi mamullerinden seçilen numuneler sergiye gönderilmek üzere toplanıyor.

Sonunda 1851’in Mart’ında imparatorluğun çeşitli bölgelerinden 700 üreticiye ait geleneksel tarım ve el sanatları ürünleri 200 sandıkla Feyz-i Bahri Fırkatayını’ne yüklenerek İstanbul’dan Londra’ya doğru yola çıkıyor. Osmanlı

heyeti, kötü hava şartları yüzünden Kristal Saray’daki açılışı kaçırsa da yünlülük, pamuklu, ipekli dokumalar, hayvansal ve bitkisel gıda maddeleri, tarım ürünleri, halı-kilim, işlenmemiş maden, işlenmiş deri ve mamulleri, seramik eşyalar gibi Osmanlı ürünlerinin sergilendiği salon, İngiliz Kraliçesi Victoria başta olmak üzere birçok ziyaretçinin beğenisini kazanıyor.

Daha sonra sırasıyla 1853 New York, 1855 Paris, 1862 Londra’da düzenlenen sergilerden, New York Sergisi’ne nakliye masraflarının çok yüksek olması sebebi ile katılamayan Osmanlı, 1863’te ise bu uluslararası fuarları örnek alarak İstanbul’da ilk kez kendi fuarına ev sahipliği yapıyor.

Sergi-i Umumi-i Osmani adı altında, Sultan Abdülaziz’in saltanatı döneminde düzenlenen fuar, uluslararası sergiler model alınarak At Meydanı’nda düzenleniyor. Amaç ise elbette durgun pazarı canlandırmak, tarımsal ve sınıai sorunlara çözüm bulmak.

İki Fransız mimar; Marie-Augustin-Antoine Bourgeois ve Leon Parville tarafından tasarlanan sergi yapıları için Çinili Köşk’ü model alan bir tasarım uygulanıyor. İç mekân, ürün gruplarına göre bölmelere ayrılabilen geniş bir alan olarak düşünülüyor, Osmanlı sütunları ve sütun başlıkları gibi yerel ve İslam mimarisine özgü öğelere yer veriliyor. 27 Şubat 1863 tarihinde Sultan Abdülaziz’in de katıldığı törenle açılan fuar, içinde 150 bin kişi tarafından ziyaret ediliyor.

1855’teki Paris fuarında ise ilk kez tema kavramı gündeme geliyor ve insan

New York, 1853

merkezli yaşam felsefesi baz alınarak ticari ürünlerle birlikte farklı kültür ve hayat biçimlerinin, toplumsal değerlerin de paylaşıldığı bir meca oluyor. İlk temalı 1855 Paris fuarı “İşçi Sınıfının Yaşam Şartları” ve “Avrupa'nın Kolonileri” başlığı altında gerçekleşiyor.

III. Napolyon döneminde 1867'de yine Paris'te düzenlenen fuar ise tarihinde bir dönüm noktası. Bunu sadece şu rakamsal kıyaslamayla da anlamak mümkün; 1867 Paris Dünya Fuarı, 1851'deki ilk fuarın tam 12 katı büyüklükteki bir alana yayılıyor. Fuara artan ilgiyle beraber, sergi alanlarının tek bir binaya sığdırılmayacağı anlaşılınca, fuar için bir yapılar bütünü kurgulanıyor. Bu kurgunun içinde katılımcı her ülkenin bir stantla temsili gündeme geliyor. Çalışmalar 3 Nisan 1867'de başlıyor ve sekiz ay boyunca 460 bin metrekaarelik alana yayılacak fuar için yeni bir dünya yaratılıyor. Bugün Eyfel Kulesi'nin de bulunduğu, o zamanın verimsiz ve çorak arazisi Champ de Mars, sergi vesilesiyle binalarla, heykellerle, orman ve bahçelerle donatılarak merkezi bir alana dönüştürülüyor.

Tuğla ile ahşap malzemenin kullanıldığı yalın ve zarif bir mimariye sahip sergi

binası, bahçe düzenlemesi, köşkü, havuzu, her ülkenin kendi mimari tarzına uygun sergileme alanlarıyla hummalı bir hazırlık süreci bu. Tahmin edilebileceği gibi binlerce işçinin çalıştığı bu büyük organizasyonda, sergi binasında çalışan memur ve işçilerden bir kısmı maaşı az bulup işi bırakıyor. Çeşitli pazarlıkların ardından Fransa devleti maaşlara yüzde 29 zam yapıyor.

İşte sergi öncesinde yapılan diğer inşaa çalışmalarından birkaç örnek daha: Osmanlı Devleti için zarif bir cami ile bir kahvehane; sergiyi ziyaret edecek Mısır ve Tunus valilerine özel birer köşk; İsveç-Norveç, Rusya, Macar, Alman ve Çin evlerinin numuneleri; Seine Nehri'nin üzerine bir köprü; nehirdeki adanın ortasına bir fener; bir botanik bahçesi; bahçenin bir tarafına içinde 44 dükkân bulunan ve borsa gibi kullanılması düşünülen büyük bir bina...

1 Mayıs 1867'de açılan sergiyi gezmek isteyen ziyaretçilerden başlangıçta giriş ücreti olarak 20 Frank alınıyor. Bu yüzden sergiye ilgi azalınca yeni bir düzenleme yapılıyor ve giriş ücreti önce 10 Frank'a, daha sonra da 5 Frank'a düşürülüyor. Hem yerli hem de yabancı ziyaretçiler için daha

Paris, 1900

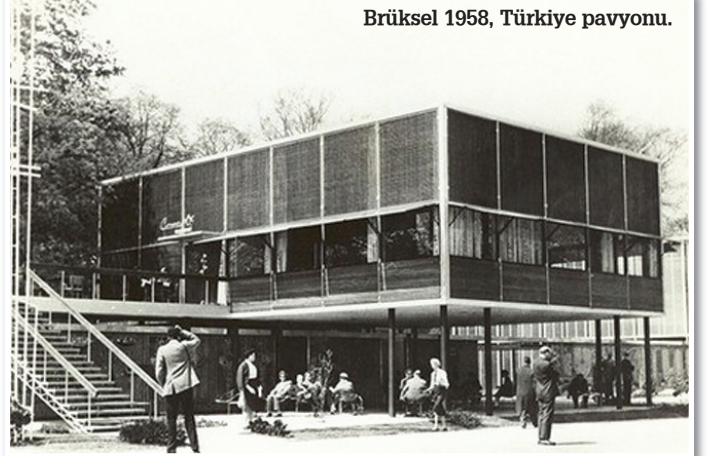

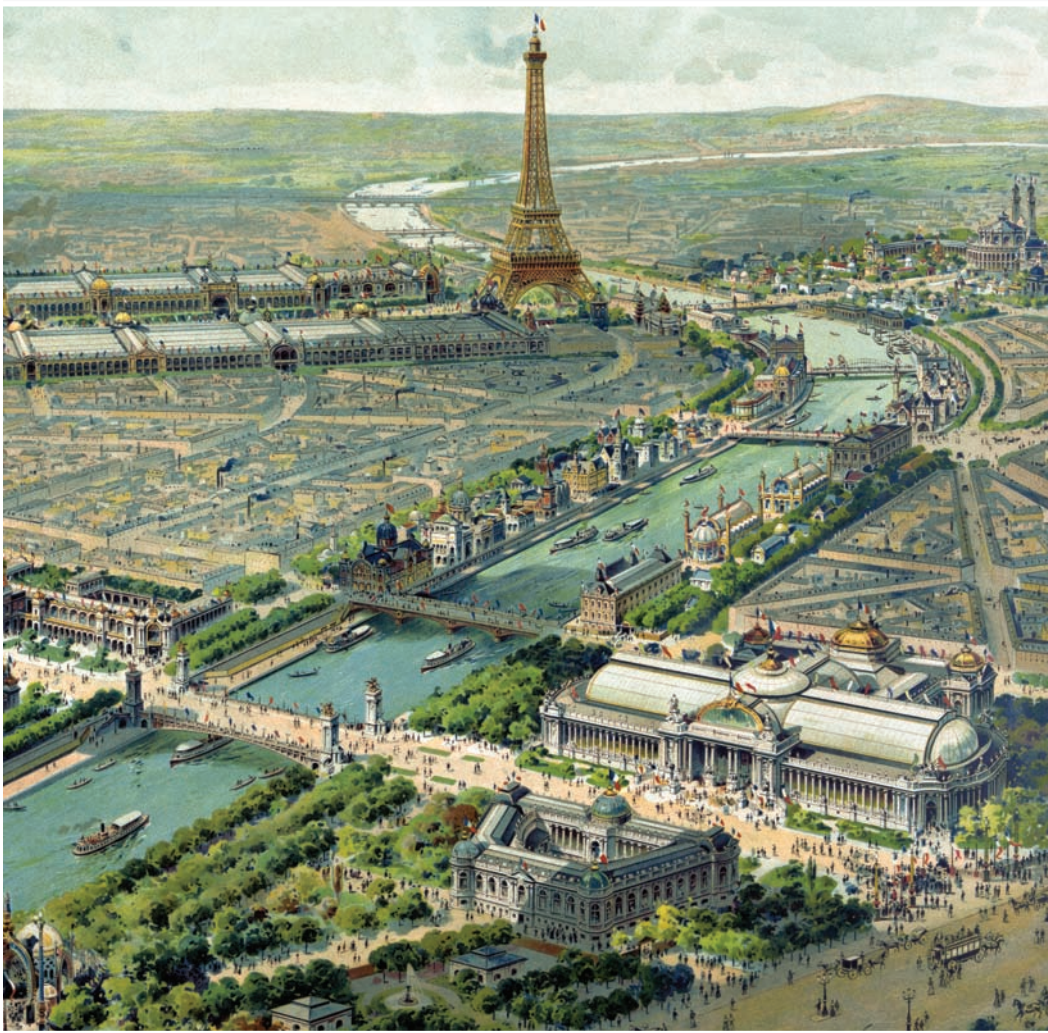
Bugün Eyfel Kulesi'nin de bulunduğu, o zamanın verimsiz ve çorak arazisi Champ de Mars, sergi vesilesiyle binalarla, heykellerle, orman ve bahçelerle donatılarak merkezi bir alana dönüştürülüyor.

New York Dünya Fuarı Türkiye pavyonundan bir kesit , 1939

Brüksel 1958, Türkiye pavyonu.

Brüksel, 1897

ABD'nin Philadelphia kentinde ilk telefon görücüye çıkmış, 1893'e gelindiğinde ise Chicago fuarında hem fermuar hem de elektrikli sandalye sergilenenler arasında yer almıştı. Nasıl ki Eyfel Kulesi 1889'daki fuarda, sanayi devrimi ile birlikte gelen hızlı değişim sürecinin hem teknolojisini hem de mimari estetiğini yansıtan en bilindik örneklerden biri haline geliyor, 1900 yılında yine Paris'teki fuarda da ilk yer altı treni, fuara giden milyonlarca insanı büyütüyor.

Öte yandan yükselen siyasi bölünmelerin, sınıf çatışmalarının, ulus-devlet yapılanmaları ve milliyetçi söylemlerin arttığı bu yeni yüzyıl başlangıcında fuarda askeri araçlar, savaş silahları da yer alıyor. Yaklaşan savaşın bir habercisi de fuarlar oluyor. 1914 yılında başlayan 1. Dünya Savaşı ve sonrasında 1929'da patlak veren ekonomik bunalım, fuarların duraklama dönemi olarak düşünülebilir. 1930'lu yıllar

pek çok kolaylık sağlıyor; mesela Fransa hükümeti tarafından kurulan bir şirket aracılığıyla ziyaretçiler belirli noktalardan alınarak sergiye götürülüyor. Dünyanın dört bir tarafından ziyaretçi çekebilmek için de Fransa Ticaret Nazırı tarafından ulaşım ücretinin yarısı alınıyor. Hatta imparatorun Batı Afrika'daki kabile şeyhleri için bir vapur sevk ettiği söyleniyor. Derken bir ayın sonunda fuardan elde edilen günlük hasılat 69 bin Frank'a ulaşıyor.

1867 Paris sergisi Osmanlı Devleti'nin katıldığı dördüncü uluslararası sergi ama diğerlerinden daha önemli. Çünkü davetliler arasında Fransa İmparatoru III. Napolyon tarafından şeref konuğu olarak davet edilen Sultan Abdülaziz de var. Bu vesileyle Avrupa'ya ilk kez seyahat eden padişah olarak da tarihe geçiyor Abdülaziz.

32 ülkeden 52 binin üzerinde sergileycinin yer aldığı fuarın açılışında Sultan Abdülaziz'in yanı sıra, Rus Çarı, Avusturya İmparatoru, Belçika, Portekiz, İsveç ve Prusya kralları da hazır bulunuyor (Paris'e davet edilen hükümdarları misafir edebilmek için de 1,5 milyon frank ayrılıyor).

Belçika'dan getirilen oylar, Kanada tarım ürünleri ve çeşitli ağaç kütükleri, Rusya'nın yeşil parlak taşları ve silahları; İsveç'in demir ve kürkü... Fuardaki çeşitliliği anlamak için dereceye giren ürünlere verilen ödül sayısına bakmak faydalı olabilir: 883 altın, 3653 gümüş, 6565 bronz madalya ve 5801 mansiyon.

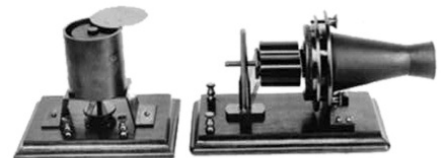
1867'deki organizasyon fuar hem ticari bir başarı hem de yapıldığı kente kazandırdıklarıyla fuar geleneğini yüzyılın dönümünden sonra daha uzmanlaşmış endüstri fuarlarına bırakıyor.

Ne de olsa 1862 yılında Londra'da ilk dikiş makinesi sergilenmiş, 1876 yılında

1862 yılında Londra'da ilk dikiş makinesi sergilendi.

1876 yılında ilk telefon görücüye çıktı.

Milano, 2015
Türkiye pavyonu.

boyunca süren büyük buhran, elbette en çok sanayileşmiş şehirleri vuruyor.

1939 yılında, Amerika'da yeniden bir sergi fikri ortaya atıldığında amaç, büyük ekonomik buhranın moral bozucu ortamından ülkeyi uzaklaştırmak ve barış ortamını desteklemek oluyor. Fuar alanı olarak seçilen Queens'teki atık alanı, Flushing Meadows - Corona Park adında bir şehir parkına dönüştürülüyor, hayata geçirilirken de Albert Einstein, Harold Urey gibi bilim insanlarının bilgisinden yararlanılıyor. Böylece yeni bir savaşın eşliğindeki dünya, savaşın başlamasından beş ay önce New York'taki bu sergide, ilginçtir ki "Yarının Dünyası" sloganı altında buluşuyor. Serginin açılışında başkan Franklin D. Roosevelt'in barışı yücelten konuşması radyo ve televizyonlardan yayınlanıyor. Her ne kadar savaşın gölgesinde, gergin bir ortamda da yapılırsa, 45 milyondan fazla ziyaretçi çekiyor.

1939 New York sergisinde Türkiye pavyonunun planlarını Sedat Hakkı Eldem çiziyor. Bir kervansarayı andıran yapıda, lokanta, bar, Sümerbank, Tekel ve Ali Muhiddin Hacı Bekir'e ait dükkânlar, sergi

salonu yer alıyor. Binanın tam ortasına bir Türk çemesi, güvercinlerin barınması içinse her yanına kovuklar yerleştiriliyor. Ahmet Emin Yalman, yayın müdürlüğünü üstlendiği bu New York sergisini şu sözlerle anlatıyordu anılarını kaleme aldığı kitabında: "Sergi binası dokuz yüz bin dolara çıkmıştı. İşletme uğrunda sarf edilen paralar yüzbinlerce doları aşıyordu. O zaman da memlekette şiddetli bir dolar sıkıntısı vardı. Bu kadar doların gözden çıkarılmasının başlıca sebebi, sergi sayesinde Amerika'da yeni piyasalar elde edileceği ümidiydi".

New York'ta düzenlenen 1964 fuarına ise bir yandan Soğuk Savaş, diğer yandan gündemdeki Vietnam Savaşı damga vuruyor. Fuarın teması bu kez "Barış Yoluyla Uzlaşmak"tır.

En fazla ziyaret edilen fuarlardan 1967'deki Montreal fuarıyla beraber ise organizasyon, Expo adıyla anılmaya başlıyor.

Son 30 yıldan bu yana vurgusu yeniden şekillenen dünya fuarları, daha çok katılımcı ülkelerin imajlarını iyileştirmek için kullandığı alanlara dönüşmüş ve doğal olarak bugünün bin bir çeşit fuar ve etkinliği arasında önemini yitirmiş durumda.

Nisan-Ekim 2016 tarihleri arasında Antalya, Aksu'da gerçekleşecek olan "Çiçek ve Çocuk" başlıklı "Expo 2016 Antalya"nın sergi alanı maketi.

Yine de geleneği ve tarihiyle dünyanın büyük dönüşüm ve değişimler yaşadığı iki yüzyıl boyunca birleştirici önemli bir merkez konumunda bulunuyor. 1928'den bu yana, merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Sergiler Bürosu (Bureau International des Expositions-BIE) tarafından düzenlenen fuar kapsamında, her 5 yılda bir evrensel bir temayla 'Dünya Sergisi' (World Expo), iki 'Dünya Sergisi'nin arasında ise özel bir temayla 'Uluslararası Sergi' (International Specialized Expo) gerçekleştiriliyor. Organizasyon aynı zamanda 1960 yılından beri, Uluslararası Bahçe Bitkileri Üreticileri Birliği'nin bir ülke ve bir şehrin adaylığını kabul etmesinden sonra onayladığı Botanik Sergisi'nin düzenlenmesini himaye ediyor.

Yapıldıkları dönemin özellikleri ve ideolojilerini yansıtmalarının yanı sıra geleceğe dair öngörülerin yatırıma dönüştüğü, kentsel mekânların yaratıldığı Expo'nun yolu Botanik Sergisi'yle 2016 yılında ilk kez Türkiye'ye de düşecek.

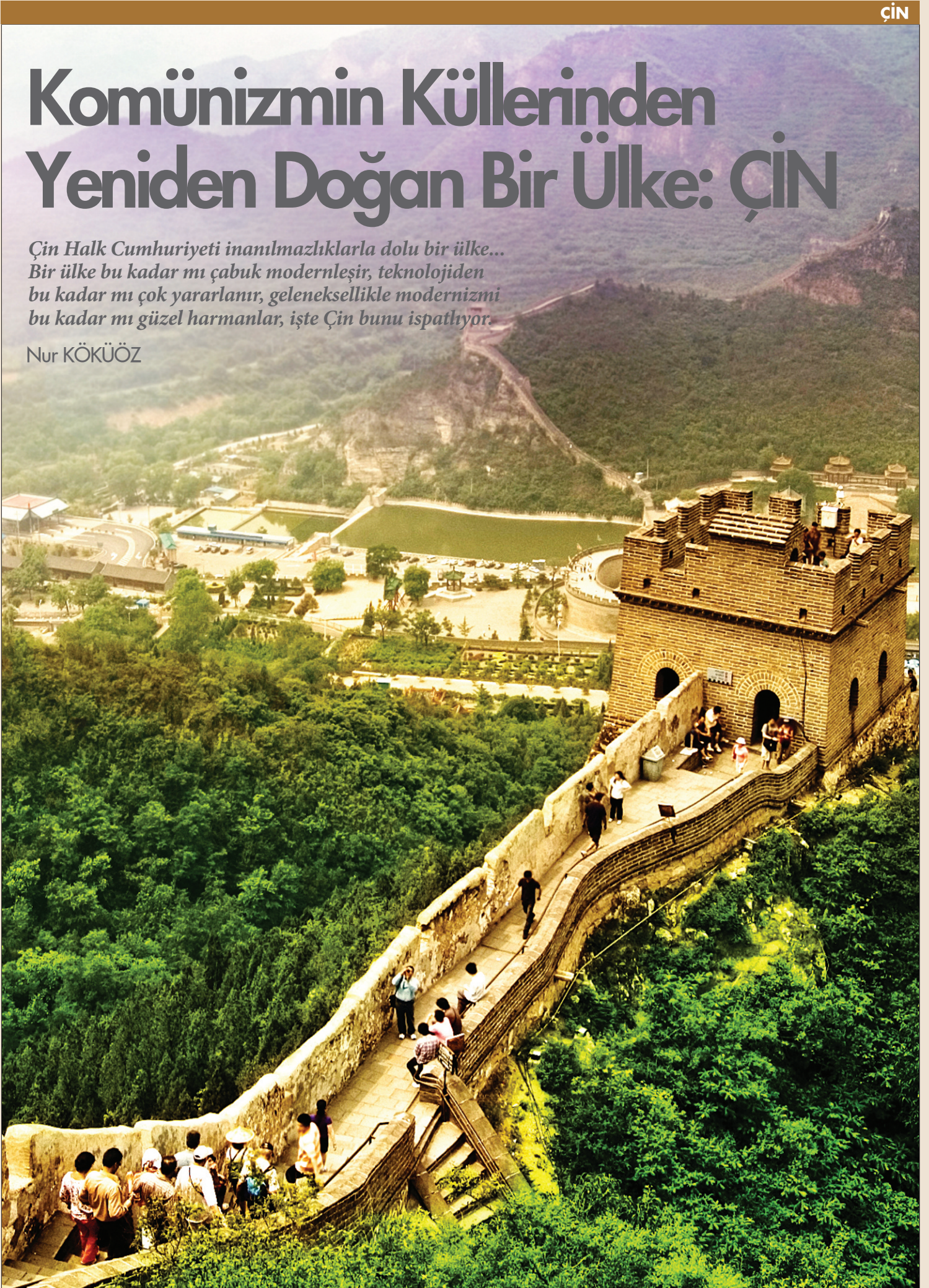
BIE'ye 2004 yılında üye olan Türkiye, daha önce 2015 yılı için "Herkes İçin Sağlık: Daha İyi Bir Yaşam İçin Yeni Yollar" başlıklı tema altında İzmir'i aday olarak sunmuştu. Hipokrat'ın Bodrum'daki hekimlik çalışmaları, ilk ameliyatlara ev sahipliği yapan Denizli'deki Hierapolis, eczacılığın babası Galen'in Bergama'daki araştırmaları ve Bergama Antik Kenti'nin yanındaki Asklepios tedavi merkezinin varlığından yola çıkarak sağlık teknolojileri üzerine yoğunlaşılacak başvuruya karşılık fuar, "Gezeganimizde Beslenme: Yaşam İçin Enerji" temasıyla Milano'da düzenlenmişti. 2020 Expo'su için de aynı temayla aday olan İzmir yine elenerek Expo kenti olma şansını Dubai'ye kaptırdı.

Expo'ları düzenleyen 167 ülkenin üye olduğu BIE Genel Kurul toplantısı, aday kentlerin sunumunun ardından yapılan oylama sonucu belirleniyor. Elbette başvurularla beraber başlayan lobi faaliyetleri ve iyi bir sunum da aday kentin tanıtımı için önemli fakat daha da önemlisi organizasyon alanının temayla ilişkisi, ulaşım, konaklama, teknik altyapı gibi temel ihtiyaçların sağlanması. Fuar sonrasında ise tüm bu yatırımın kullanılabilirliği ve dönüşümü sürdürebilmesi, yani kalıcı olması... Aslında bütün bunlar Expo'nun tarihine ve kentlere kattıklarına bakarak da anlaşılabilir kriterler. Geriye uygulamak kalıyor. Bu anlamda Nisan-Ekim 2016 tarihleri arasında Aksu'da 1121 dekarlık alanda gerçekleşecek "Çiçek ve Çocuk" başlıklı "Expo 2016 Antalya" önemli bir sınav olacak gibi görünüyor.

Komünizmin Küllerinden Yeniden Doğan Bir Ülke: ÇİN

*Çin Halk Cumhuriyeti inanılmazlıklarla dolu bir ülke...
Bir ülke bu kadar mı çabuk modernleşir, teknolojiden
bu kadar mı çok yararlanır, geleneksellikle modernizmi
bu kadar mı güzel harmanlar, işte Çin bunu ispatlıyor.*

Nur KÖKÜÖZ

Kişibaşına düşen 7.400 dolar milli gelirle Çin zengin bir ülke değil ama büyük şehirlerde tam tersi bir izlenim ortaya çıkıyor. Çin çokuluslu bir oluşum. 5000 yıllık yazılı tarihi ile dünyanın en eski medeniyetlerinden. M.Ö. 211-1912 yılına kadar hanedanlıkla yönetilmiş. Sonrası malum. Onbeş gün süren Çin seyahatimde gezdiğim üç büyük kentle ilgili izlenimlerimi sizlerle paylaşmak için karşınızdayım. Başkent Beijing, Tianjin ve Xian.

Pekin

Gezimin ilk durağı Beijing yani Pekin. Bei, kuzey; jing, şehir anlamına geliyor. 3000 yıllık tarihi geçmiş olan Pekin, 850 yıl boyunca hanedanlığın başkenti olmuş. Dünya kültür miraslarına sahip bir dev şehir. 1,5 milyara yakın nüfusuyla dünyanın en kalabalık ülkesi olan Çin'in başkenti Beijing'de 15 milyon civarında insan yaşıyor. Bu kadar nüfusu barındırmak için eski binalar yıkılmış, yerine sağlam yüksek 20-30 katlı blok apartmanlar yapılmış. Yeni binalar eski şehrin etrafını kuşatmış ve her yerde inşaat var. Şehirde yapılaşma inanılır gibi değil. Çin Toki'leri demek yanlış olmaz sanırım. Pekin son derece düzenli bir şehir. Motosiklet ve bisiklet trafiğinin yoğun olduğunun da altını çizmek gerek. Ama sürücüler için ayrı yollar yapılmış, dolayısıyla trafikte sorun yaratmıyorlar. Caddeler çok geniş ve her yer ağaçlandırılmış. Aklınıza gelen ya da gelmeyen dünya markaları görkemli mağazalarıyla Pekin'in en şık caddelerini dolduruyor.

Çin Seddi

Pekin'de ilk görülecek yer tabii ki Çin Seddi. Çin'in kuzey batısı boyunca uzanan

Pekin

Çin seddi dünyadaki en uzun savunma duvarı özelliğini taşıyor. Yapım amacı kuzeyden gelen saldırılara karşı savunma oluşturmak. Duvarların yapımında ejderhanın izleri takip edilerek güzergâh oluşturulduğu söyleniyor. El arabası seddin inşaatı sırasında icat edilmiş. M.Ö. 206 yılında açılışı yapılmış. Yapılışının 2000 yıldan uzun sürdüğü ve yapımında 8000 kişinin çalıştığı söyleniyor. Yapımı sırasında ölen işçiler de duvarların içine gömülmüş.

Bariyerler, burçlar, gözetleme kuleleriyle birlikte gerçek uzunluğu 8850 km. Ayakta kalan kısmı ise 2500 km kadar. Bazı kısımlar hem çok iyi korunmuş hem de restorasyonla sağlanmıştır. Büyük kısmı harabe.

Avrupalıların Çin Seddi'ni tanımaları 1605 yılında bir Portekizli kaşif sayesinde olmuş.

1987 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası ilan edilen Çin Seddi, dünyanın yeni yedi harikasından biri. Yılda 10 milyon turist burayı ziyaret ediyor. Düşündüğüm kadar heybetli ve etkileyici geldi bana. Yalnız o kadar kalabalıktı ki gezimiz Çin milli bayramına da denk geldiği için ziyaretçi akınına uğramıştı. Başlangıçta tatlı bir yokuşla ilerliyorsunuz, devam ettikçe yokuş yerini merdivenlere bırakıyor. Basamaklar o kadar yüksek ki beş-on basamak sonra daha fazla ilerlemekten vazgeçebilirsiniz. Nefes nefese yukarı çıktıkça görkemi daha çok anlaşılıyor, etraftaki dağların yeşilliği ve aşağıdaki manzara insanı büyülüyor.

Bu arada şunu da belirtmek isterim: Uzaydan gezegenimize bakılınca görünen tek yapının Çin Seddi olduğu bir yalanmış, daha doğrusu bir şehir efsanesi.

Yasak Şehir

Pekin'deki ikinci önemli durağımız Yasak Şehir. Burası bir saraylar külliyesi. Ming hanedanlığı (1368-1644) döneminde yapılmış, etrafı 4 km içi su dolu hendeklerle çevrilmiş bir iç şehir.

Meşhur Tienmen Meydanı'nın karşısında ve şehrin ortasında yer alıyor. Başlangıçta halka açık, 1600 yılında tamamen yasaklanmış ve adı Mor Şehir'ken Yasak Şehir'e dönüştürülmüş. Niçin mor şehir? Çünkü mor imparatorluk rengiymiş ve bu rengi sadece imparator kullanabilirmiş.

Dünyanın en büyük sarayı ve dünyada en iyi korunmuş, en geniş antik ahşap yapılar topluluğu burası. UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alıyor.

Yasak Şehir

Çin ve Çinliler hakkında kısaca:

Gezmeye başlayalım: Geniş parke taşlı bir avlunun karşısında muazzam bir Çin sarayı. İlk binayı geçiyorsunuz bir avlu ve bir saray daha, daha sonra yine bir avlu ve benzeri bir saray, bir daha, bir daha. Matruşka gibi. Birbirine bağlı içiçe avlular ve saraylar, sanki sonsuza kadar devam edecek gibi. Sarayların dış boyası kiremit rengi ve süslemeler genellikle sarı renkte. Avlularda, sarayların ihtişamına gölge düşürmesin diye hiç ağaç yok. Yasak şehirde 980 bina, 8700 oda var. Sarayın içi turistlerin ziyaretine açık değil, sadece avluda ve saray binalarının etrafında dolaşabiliyorsunuz.

Bu saraylar topluluğunda 24 imparator yaşamış. Çin, 500 yıl boyunca Ming Hanedanı (1368-1644) ve Qing Hanedanı (1644-1911) tarafından bu saraylardan yönetilmiş.

Sarayların klasik Çin mimari üslubuyla yapıldığını söylemeye gerek yok sanırım. Avlu ve bina girişleri renkli mozaikler, ejderha, aslan, kartal heykelleriyle dolu. Uzun ömürlü hayvanlar olduğu için avluda yer alan sütünlara en çok turna kuşu ve kaplumbağa figürleri işlenmiş. Kısaca,

masalsı bir atmosfer... İnsan burada kendini zamanda yolculuğa çıkmış gibi hissediyor. Sarayların arkasında devasa ağaçlarla kaplı çok büyük bir bahçe var. Yeşilliği sadece arka bahçede görebiliyorsunuz. Bu arada, Bernardo Bertolucci'nin yönettiği 1987 yapımı 'Son İmparator' filminin Yasak Şehir'de çekildiğini de hatırlatayım.

Tianjin

Birkaç gün sonra Çin'in dünyaya açılan ilk penceresi Tianjin şehrindeyiz. Pekin'den 300 km süratle seyreden hızlı trene binip yarım saat sonra Tianjin'e varıyoruz. Burası Pekin'in limanı. Hai nehri şehrin cazibe merkezi.

İlk batıya açılışın gerçekleştiği Avrupa tadında cıvıl cıvıl bir şehir burası. 12 milyon nüfusuyla dünyanın en kalabalık 10 şehrinde biri. Avrupa tadında demiştim. Bir İtalyan mahallesi var ki sokakları, kafeleri, pizzacıları ve dükkânlarıyla bir küçük İtalya sanki. Tianjin sokak ve caddelerindeki binalar da Avrupa'nın herhangi bir kentinde gördüğümüz tarzda. Hatta Amerika'dan

- Çin'de aşırı nüfus artışını önleyici tedbir olarak tek çocuk sahibi olma sınırlaması getirilmiş. 1980 yılında her evli çiftte sadece bir çocuk hakkı verilmiş. Bugün yaşları 1-35 arasında olan çocukların hiç kardeşi yok. Bu yıl bu yasak kaldırılmış ve 2 çocuk sahibi olma hakkı tanınmış.
- "Çinliler birbirine benzer" diye bir söylem vardır. Tabii ki doğru değil. En benzer özellikleri zayıf, orta boylu, çekik gözlü ve düz siyah saçlı olmaları. Kuşaklar değiştikçe uzun boylu Çinliler fazlalaşmış. Artık hiç de öyle ufak tefek değiller.
- Sokaktaki insan hiç İngilizce bilmiyor. İngilizce sorunca size Çince uzunca bir açıklama yapıyor.
- En ucuz şey taksi.
- 4 rakamının uğursuzluğuna inanıyorlar.
- Size bir kartvizit ya da hediye verirken iki elleriyle sunuyorlar.
- Standart Çinli küçük evlerde ve tüm aile fertleriyle birlikte yaşıyor.
- Genç kızlar ve kadınlar her sektörde çalışabiliyor.
- Genç kızların beyaz ciltli olma takıntıları var. Güneşte devamlı şemsiye kullanıyorlar ve kozmetik mağazalarında en çok satılan ürün beyazlaştırıcı kremler.

Terracotta Savaşçılar Ordusu

esinlenilmiş yapılar da var. Şehir merkezi gökdelenlerle dolu.

Ama en önemli coğrafik özelliği Hai Nehriyle şehrin ortadan ikiye bölünmesi. Nehir boyunca geceleri hepsi birbirinden farklı mimari üsluplar taşıyan köprüler ve tüm binalar pırıl pırıl aydınlatılıyor. Bir ışık şöleni sergileniyor rengârenk. Ve nehirde yapmış olduğum tekne turunda bu heyecanı yaşıyorum. Özellikle Tianjin Eye denilen kocaman dönmedolap muhteşem aydınlatmasıyla nefes kesiyor. 120 metre yükseklikteki dönmedolap Hai Nehri'nin bir köprüsünün etrafına inşa edilmiş. 2008 yılında açılışı yapılmış. Londra'daki London Eye benzeri bir yapı. Toplamda bir seferde 768 kişi

taşıyabilecek kapasitede. Gerçekten de Tianjin'in göz bebeği.

Xian (Şian okunuyor)

Üçüncü ve son durak Xian. Bu kenti önemli kılan ve bir turizm çekim merkezi yapan en önemli özelliği ünlü "Terracotta Savaşçılar Ordusu" heykellerinin burada bulunuşu. Benzersiz bir çılgınlık ürünü desem abartmış olmam herhalde.

M.Ö.210 yılında Çin'deki tüm beylikleri yenen Qin Shihuang, hanedanlığını kurup kendini imparator ilan etmiş. Bir müddet sonra mezarının inşasını başlatmış ve 30 yıl sürmüş. Ancak Qin Shihuang, öldüğünde kendisi için askerlerinin ve hizmetkârlarının da

öldürülmesini istemiş ve kendisine diğer dünyada eşlik etmek üzere pişmiş toprak ve bronzdan askerler, savaş arabaları, hizmetkârlar ve daha ne ihtiyacı varsa yapılmasını emretmiş.

Boyları 183-195 santimetre arasında değişen bu heykel askerlerin her birinin yüz ifadeleri, uniformaları ve rütbeleri de farklı. Kazı alanında bir kısmı toprak altında 8000 asker, 520 at, 130 savaş arabası, 150 süvari atı bulunduğu tahmin ediliyor. Qin Shihuang Mezarı ve Terracotta Ordusu, 1987 yılında UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirasları Listesi'ne alınmış. Bütün bunlar çok büyük bir alanda birkaç binadan oluşan bir müzede sergileniyor. Askerlerin bulunduğu yerde üstü kapalı korunaklı bir bina oluşturulmuş.

İlk defa 1920'li yıllarda bir köylünün şans eseri tarlasını kazarken bulduğu ve sonra korkup gömdüğü bir heykel sayesinde varlığı keşfedilen taş askerler (pişmiş toprak demek daha doğru) 1974 yılında bölge halkından birileri kuyu açmak için kazı yaparken tesadüfen tekrar farkedilmiş. Sonra dünyanın dört bir yanından arkeologlar olaya dahil olmuşlar ve kazdıkça görmüşler ki yerin altında sadece askerler değil, gerçeğine uygun boyutta yapılmış atlar, at arabaları, diğer savaş arabaları, silahlar ve hizmetkârlar da var. İşte Çin hükümdarının Terracotta Askerleri bu şekilde ortaya çıkmış. Çalışmalar halen devam ediyor. ■

Xian

Noel Baba'nın Aslı Astarı

Yılbaşı adetleriyle birlikte evlerimizi ziyaret eden yeniliklerden biri de Noel Baba'ydı. Batılıların Santa Claus veya Father Christmas dedikleri bu şahsiyet, bizde Noel Baba olarak benimsendi.

Gökhan AKÇURA

O smanlı İmparatorluğu'na bugünkü takvim bilgilerimizle baktığımızda yılbaşı diye bir gün olmadığını görürüz. Çünkü o dönemde imparatorlukta kullanılan iki takvim vardı. Adları Hicri ve Rumi olan bu takvimlerin başlangıç ve bitiş tarihleri de farklıydı. Ama şu kesin ki, miladi takvimle hiçbir bir ilgileri yoktu. Bugünkü zaman anlayışımıza uygun bir yılbaşı kentteki hristiyan nüfus için geçerliydi. Onlar da yılbaşı gününden çok Noel döneminde hareketlenirlerdi. Ama yine de öykümüzün bir başlangıç noktası var...

Osmanlı'nın yılbaşı ile ilk teması, 1829 yılında İngiliz elçisinin Haliç'te bulunan bir gemide verdiği baloda gerçekleşir. Baloya Osmanlı devlet adamları da çağrılır. Davetliler yatsı

namazını Tersane Divanhanesi'nde kıldıktan sonra sandallarla gemiye giderler ve sabaha kadar eğlenirler. Aradan bir çeyrek yüzyıl geçtikten sonra 1856 yılında, bu kez bir Osmanlı padişahı, Sultan Abdülmecit, Fransız elçisi tarafından düzenlenen büyük baloya gider, dans edenleri seyrederek ve saraya memnun olarak döner.

Beyoğlu'nda yılbaşı coşkusu

Devlet katında bunlar olurken, Beyoğlu cihetinde yılbaşı başımı almış gitmektedir. Özellikle yerli ve yabancı hristiyanların oturduğu bir semt olan Beyoğlu, o dönemde de eğlence yerleriyle doludur. Beyoğlu yılda iki kez büyük bir şenlik havası yaşar. Biri apakurya şenliklerinde, ikincisi de Noel'in devamı niteliğindeki yılbaşı gecesinde. Beyoğlu'ndaki Rum ve Levanten kesim, şehrin diğer hristiyanlarından farklı olarak yeniliklere ve eğlence yaşamına daha açıktır. Müslümanlar arasında batılaşmaya yakın çevreler de, bu eğlence yaşamından nasiplenmek adına Beyoğlu'na çıkarlar. Ahmed Rasim bu durumu özetlerken, "Evvelleri biz Türkler, yılbaşı günlerinde başımızı sokmadığımız yer kalmazdı. Galata, Beyoğlu, kısacası Ortodoks takvimini tutan milletlerin cümlesine kendi kendimizi davet eder, sabahlara kadar eğlenirdik," demektedir.

Yılbaşının daha özel bir gece haline gelmesi İstanbul'un işgal günlerine rastlar. Bu dönemde İstanbul'a Ekim Devrimi'nden kaçan Beyaz Ruslar akın akın gelmişlerdi. Eğlence yaşamına damgalarını vurmuşlar ve elbette yılbaşını da farklılaştırmışlardı. Refik Halit Karay şöyle anlatır: "Mütareke yılbaşlarına kadar bizler saat alafraza on ikiyi çalarken ışıkların söndürülmesi düzenbazlığını bilmezdik; limandaki vapurların da bu merasime düdükle çalarak katılmalarını yine o işgal senelerinde

öğrenmiştik. Esasını ararsanız Müslüman halkı büyük sayıda Beyoğlu tarafına alıştırır da haraşolar oldu.” Karay, konumuzun evrimi hakkındaki yorumlarını da ekliyor: “Arkasından gelen garblulaşma hareketi, kaç göçün kalkması, balolara rağbet bize tabiiyle yılbaşı geceleri sabahlama âdetini de kabul ettirdi. Ama dikkat ediniz: Bu âdetin sadece eğlence tarafını almışızdır. Zira bizdekinin Hristiyanlardaki gibi dinle hiç alakası yoktur, hayır ve hasenat işlemekle de, hele bir hafta evvel gelen Noel ile de! Tuhafı şudur ki tek geleneğimize dayanmayan bu yepyeni âdete yani yılbaşı sabahlamasına bütün âdet ve bayramlarımızdan fazla bir gayretle, dört elle sarılmış haldeyiz, şimdi! Meğerse lâzım imiş. Bakalım şehirden köye de gidecek mi?”

Cumhuriyet kurulduktan sonra, artık yeni dünyaya ayak uydurmak gerek diyen İstanbul milleti 1926 yılını 27’ye bağlayan gece ilk defa doyasıya eğlendi. Aslında bu duruma alışmak ve uyum göstermek pek de kolay olmamıştı. Bir iki yıl debelenme yaşansa da, özellikle 1931 yılında Tayyare Piyangosu’nun 1 milyon liralık büyük yılbaşı çekilişiyle birlikte, yılbaşı gecesinin mana ve ehemmiyeti iyice arttı. 1935 yılında, Başvekil İnönü imzasıyla Millet Meclisi’ne sunulan “Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun Tasarısı”nda, “Bütün medeni milletlerce tatil günü olarak kabul edilen 31 Aralık öğleden sonrasıyla 1 Ocak günlerinin uygulanmakta olan tatil günlerine eklenmesi” teklif edildi. Kanunun kabulüyle, hem ulusal bir eksikimiz giderildi, hem de yılbaşı geceleri sabahlayanların resmen uyuyabilmeleri

sağlandı! Bu ilk tatil gününün ertesinde Son Posta Gazetesi muhabiri, gözlemlerini şöyle aktarıyordu: “Bu yıl, yılbaşı gecesini, ay sonuna ve bayram ertesine gelişine rağmen, gayet neşeli geçti. Beyoğlu Gazinoları bir gecede, bir sene içinde görmedikleri kadar bol müşteri buldular ve bütün bir yılın ziyasını ertecek kadar satış yaptılar. Dün sabah, saat ondan akşama kadar, sokaklarda sayım gününü hatırlatan bir tenhalık seziliyordu. Tatili fırsat sayarak sabahın onuna kadar güle oynaya içenler, ayılıp da sokağa çıkamamışlardı.” Bu hızlı gelişmeler Peyami Safa’nın 1936 yılının ilk gününde Tan Gazetesi’nde yazdığı makede şöyle karşılığını buluyordu: “Birkaç sene evveline gelinceye kadar biz Müslümanlar için yılbaşı kelimesi, Noel, paskalya, karnaval veya herhangi bir yortu gibi, seyircisi ve yabancı olduğu bir âlemin günlük ve od ağacı kokan alaca karanlık âyinlerinden farksızdı. Birkaç senedir, bir de baktık ki, medenî sebeplerle benimsediğimiz bu yılbaşı da, Noel gibi, Hazreti İsa şerefine, İncil’in yasak ettiği günahları işlemeye dünyanın her yerinde vesile teşkil eden hoş bir eğlence imiş.” Sonrasını biliyorsunuz işte, jingle bells jingle bells...

Mürebbiyelerin Eve Soktuğu Misafir

Yılbaşı adetleriyle birlikte evlerimizi ziyaret eden yeniliklerden biri de Noel Baba’ydı. Batılıların Santa Claus veya Father Christmas dedikleri bu şahsiyet, bizde Noel Baba olarak benimsendi. Vakit gazetesinin 1930 yılbaşı ekinde çeviri de olsa bir sayfa “Noel Babanın başına gelenler,” öyküsüne ayrılmıştı. Öykü şöyle başlıyor: “Çocuklar ve bütün ev halkı Noel

ağacının etrafında halka olmuşlardı.(...) Salonda birdenbire bir gürültü koptu... ‘Geliyor, geliyor,’ diye sesler yükseldi. İçeriye sımsıkı ve garip elbiseler içinde iri yarı, şişman yüzlü, uzun favorili ve sakallı bir adam girdi... Bu Noel Baba idi...”

Noel Baba’nın hanelere böyle destursuz girişi elbette çekincelerle karşılandı. Hüseyin Cahit Yalçın, 1937 başında Yedigün Dergisi’ndeki “Noel Baba” başlıklı makalesinde, bu misafirin aslında “Çocukları ecnebi mürebbiyelere” teslim etmeye başladıktan sonra evlerimize konuk olduğunu hatırlatıyor ve şöyle devam ediyor: “Önceleri buna züppelik deniyordu ve pek alafranga ve müstesna bir kaç aile muhitinde karşımıza çıkıyordu. Şimdi galiba, ilerlemenin, Avrupalılaştırmanın gereğinden sayılıyor ki, Noel babanın saltanat hudutları iyice genişledi. Avrupalılaştırmanın en kolay tarafı; aynı zamanda eğlence ve hediyeye ile karışık bir parçası...”

Hüseyin Cahit Yalçın, makalesinde bu yabancı konunun aslında pek de Hristiyanlıkla ilişkisi olmadığını kanıtlamaya da soyunuyor. İsa’nın doğum gününün uydurma bir tarih olduğunu ve dört yüzyıl sonra belirlendiğini hatırlatıyor. Bu konuda çeşitli mezhepler arasında varolan görüş farklılıklarının altını çiziyor. Noel Baba’nın getirdiği haberin aslında “İsa’nın doğumu değil, insanlığın ilk dönemlerine hakim olan ‘tanrı güneş’in yeniden canlandığı müjdesi” olduğunu ileri sürüyor. Ardından pagan dönemlere, çok tanrılı dinlere göndermeler yaparak Noel’in çok eskilerden kalma geleneklerin devamı olduğunu söylüyor. O ne derse desin,

özellikle büyük şehirlerde kökenlerine pek bakılmadan yılbaşı adetleri yayılmaya devam etti. Ellili yıllardan itibaren piyngosu, çamı, Noel Baba'sıyla yılbaşı, eğlence yaşamımızın değişmez bir unsuru oldu.

Bugün tüm dünyayı saran Noel gelenekleri ve Noel Baba inancına gelirsek... Hıristiyan dünyasında Amerikan kaynaklı katkılarla gelişmiş olan Noel Baba efsanesi, aslında ilk kez 13. yüzyılda Alman topraklarında şekillenmiştir. Ama öykünün kaynakları daha da kuzeylere uzanır. Bu nedenle olsa gerek Noel Baba kuzey kutbunda yaşar. Yine kuzey kaynaklı bir efsaneden alınma ren geyiklerinin çektiği kızıağı kullanır. Kocaman torbası çocuklara verilecek hediyelerle doludur. Bunun için bacalardan girip yılbaşı ağaçlarının altına hediye paketleri bırakır.

Coca Cola bu öykünün neresinde?

Noel Baba figürünün bugün tanıdığımız biçimde kullanılmasının kökenleri ise, 19. yüzyıl Amerika'sına uzanır. O zamana kadar ne reklamlarda, ne de popüler basında pek yer almayan Noel Baba için yeni bir dönem başlar. Basında Noel Baba'yı popüler bir figür olarak ilk kullanan Harper's Weekly dergisinin ressamı Thomas Nast'tır. Özellikle iç savaş

yıllarının Amerika'sında, cephedeki askerlere Christmas hediyeleri dağıtan bu Noel Baba sevimli, ama bugün açısından biraz çizgi dışıdır. Bir kere ağzında sürekli bir uzun pipo taşır. Çirkin, kaçacak denli şişmandır. Bakışları da sevimli değil açıkça hınzırcadır! Noel Baba figürü Christmas kartlarında ise ilk kez 1885 yılında Louis Prang'ın çizimiyle kullanılır. Ama ilanlar ufak ufak da olsa efsanenin gelişmesine katkıda bulunacak ayrıntıları öne çıkarmaya başlar. Geyikler, çam, çanlar ve sırtında torbasıyla sevimli bir Noel Baba...

Her ne kadar artık oldukça ünlü bir figür olsa da, Noel Baba'yı Christmas ve yılbaşının baş aktörü konumuna taşıyacak olan büyük atılım ise Coca Cola

Company'den gelir. Şirket aslında Noel Baba figürünü reklamlarında 1920'lerden itibaren kullanmaya başlamıştır.

Ama bu konudaki en önemli adım, 1931 yılında illüstratör Haddon Sundblom'un yaptığı yeni Noel Baba ilanlarıyla atılır. Coca Cola yazın satışlar iyi gitse de, soğuk kış günlerinde kola satmakta zorlanmaktadır. Christmas çevresinde özel bir kampanya yapmaya karar verilir. Görevi üstlenen Sundblom'un, ilk ilanlardaki modeli Lou Prentice adındaki bir arkadaşıdır. 1940'da Prentice'in ölümünden

sonra ise kendini model olarak kullanır. 1931 ile 1964 arasında çizilen bu "Coca Cola Noel Baba'ları" giderek evrensel Noel Baba figürü haline gelir. Tüketim toplumunu yönlendirenler, bu "hediye ve sevimli azız" beraberliğini doğal olarak pek beğenirler ve her fırsatta kullanırlar. Kitaplar, filmler ve ilanlarla iyice geliştirilen bu efsane günümüz yılbaşılarının artık olmazsa olmaz bir figürü haline gelmiştir.

Yılbaşı biraz da ümit demektir

Bu arada Noel Baba'nın (Coca Cola'nın renkleri olan) kırmızı-beyaz renkli elbiseler giymesinin, sanıldığı gibi 1930'larda Haddon Sundblom'un ilanlarıyla başlamadığını da söylemek gerekli. Bu olaydan çok önce yayınlanmış resimlerde, dergi kapaklarında ve Christmas kartpostallarında yer alan Noel Baba'ların da aynı renklerde giyinmiş oldukları açıkça görülüyor. Bu durum, Coca Cola tarafından ancak mutlu bir tesadüf olarak değerlendirilmiş olabilir...

Ülkemize dönersek... Cumhuriyet tarihi, 1990'lara kadar yılbaşını pek fazla tartışmadı. Köken olarak Hıristiyanlık dünyasını simgeleyen çam ağacı, Noel Baba gibi simgeleri de biraz sivilleştirerek kullandı. Aslında tüm dünya ulusları da aynı yolu izliyorlardı. Noel'in simgeleri kullanılıyor, ama 31 Aralık'ta 1 Ocak'a bağlayan gece olan yılbaşı yüceltiliyordu. Umutsuz bir dünyada ümit arayan insanlar için yeni bir döneme açılan kapıydı yılbaşı...

Türkiye'de doksanlı yıllarda bazı dinci gruplar açıklamalar ve eylemlerle yılbaşı törenleri protesto etmeye başladılar. İş İstanbul Belediyesi önünde Noel Baba maketinin yakılmasına kadar vardı. Ama Türkiye global kapitalizm yolunda sağlam adımlarla yürüyen bir ülkeydi ve tüketim toplumunun Noel Baba'lara ihtiyacı vardı. Hediyeler alınmalı, ümitler yaşatılmalı ve doyuya eğlenilmeliydi. İlanlar, sokak süsleri, eğlence mekânları, piyngolar, turizm şirketleri, mağazalar yılbaşının mana ve ehemmiyetinin altını önemle çiziyorlardı. O zaman söylenecek tek bir şarkı kalıyordu. Ne demiştik: Jingle bells jingle bells...

Hikâyemizin başını hatırlarsak, aradan geçen yetmiş küsur yıl içinde, bir zamanlar nasıl "yılbaşı"sız yaşadığımızı anlayamayacak ölçüde bu geceyi sevme tutkumuz giderek arttığını da görürüz. Biz yine işin tadını çıkarmaya çalışalım ve sonsözünü hiciv üstadımız Aziz Nesin'e bırakalım:

*Bu yıl da ağzımızın gelmez mi tadı tuzu
Biz de gültüp eğlensek bu gece ederek dans
Yeni yıl şerefine dönsün diye kahpe şans.* ■

Bedenin Süsü Dövme

Dövme, kimi topluluklar için bir koruyucu, kimisi için statü sembolü. Hatta bir zamanlar suçluların “lekesi”, denizcilerin hizmet ettikleri bölgeleri gösteren bir simgeydi. Bugün ise, dövme bedensel estetikle bağlantılı bir biçimde anılarak modanın gündemi içine yerleşti. Vücutuna ömürlük desenler çizdiren insanların sayısı her geçen gün artıyor. Üstelik sınıf ya da yaş farkı olmadan.

Beren AÇIKGÖZ

Kadın ya da erkek; zengin ya da fakir hatta artık genç ya da yaşlı fark etmiyor, pek çok insanın üzerinde görmek mümkün.

Çünkü dövme yaptırmak artık çok “moda”. Aslında insan bedeninin farklı malzemeler kullanılarak çeşitli uygulamalarla süslenmesi tarihin çok eski dönemlerine dayanıyor. Kaynaklar ilk çağlarda kalmış ve yaprak boyaları ile yapılan dövmelerden söz ediyor, Mısır mumyalarında dövmelere rastlanıldığı belirtiliyor. Eski Roma’da suçluları ve köleleri tanıtmaya yarayan dövmelere 19. yüzyıl İngiltere’sinde de rastlanılıyor. Suç işleyen kişiler suçlarının görsel bir cezası olarak dövmelenirdi. Kolayca görülebilir bir yere yapılması gerekiyordu ki kelimenin tam anlamıyla suçlu damgası yiyebilsinler ve toplumun geri kalan kısmı tarafından ne oldukları bilinsin. Mesela Japonya’da suçlu kişilerin işledikleri her suç için kollarına bir halka çizilirdi. 1800’lerin ortasında güzeller güzeli Polinezyalı bir kadının suratının ortasında “katil” dövmesi taşıması da aynı sebepten; kocasını öldürdüğünü herkese göstermek için. Cezayirli gemiciler aracılığıyla Osmanlı denizcileri arasında yaygınlaşan dövme; XVII. yüzyıldan itibaren Yeniçerilerce bağlı buldukları “orta”yı simgelemek amacı ile yaptırılmaya başlanmış, Yeniçeri ocağının kapatılışına dek de sürmüştü. Cumhuriyet döneminde, özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaygın olan dövme, Süryani ve Kürtlerin kimi kesiminde kültürel özellikleri de göstermek için kullanılıyor.

Bir Moda mı, Kimlik Göstergesi mi?

Bugün ise, dövme bedensel estetikle bağlantılı bir biçimde anılarak modanın gündemi içine yerleşti. Depresif ergenden prezentabl beyaz yakalıya, minibüs şoföründen doktora, ev kadından tesettürlü genç kıza dövme alenen sergilenen ya da gizlenen yaygın bir aksesuar artık. Bir sanat olarak görülüyor. İnsanlar, dövme aracılığıyla kendi bireyselliklerinin, bireysel farklılıklarının, kimliklerinin, aidiyetlerinin, muhalif duruşlarının altını çiziyor ve dövme üzerinden bunu ifade ediyor. Özellikle son 5 yılda dövme yaptırılanların sayısı çok arttı. Üstelik sadece genç kesimden değil, orta ve üst yaşında da daha fazla dövmeli insanla karşılaşır olduk. Haliyle dövmeye karşı önyargılar da azalmaya başladı. Dövme yaptırmak eskiden genç işi, hatta "marjinal" kesimin yaptırdığı bir şey olarak kabul edilirdi. Önyargılar tamamen yok olmuş değil ancak artık kültür farkı gözetmeksizin her kesimden insan dövme yaptırabiliyor. İnsanlar sevdiği, unutmak istemediği anılarını ya da kendilerini ifade ettiğini

düşündükleri, estetik buldukları şekilleri bedenlerinin bir parçası haline getiriyor.

Dövmenin Artık Festivali de Var

Dövme o kadar revaçtaki, dört yıldır İstanbul'da düzenlenen bir dövme festivali bile var. Türkiye'de ilk defa 2011 yılında gerçekleşen İstanbul Tattoo Convention'in koordinatörü ve dövme sanatçısı N. Şener Öner, "İstanbul iki kıtaya yayılmış, yaklaşık 20 milyon nüfusuyla kültürel bakımdan dünyanın sayılı şehirlerinden. Bu nüfusun yüzde 60'ı 30 yaşın altında ve bu yaş grubunun yüzde 50'den fazlasında en az bir dövme var. Bu da bizim etkinlik için İstanbul'u seçmemizde belirleyici oldu" diyor. Fuara Türkiye'nin yanı sıra, Rusya, Almanya, Japonya, ABD, İngiltere, Yunanistan, İskoçya ve Kazakistan gibi dünyanın pek çok yerinden yaklaşık 80 ünlü dövme sanatçısı katıldı. Fuarı yüzlerce insanın ziyaret ettiği düşünülürse, her geçen gün vücuduna ömürlük desenler çizdiren daha çok insanla karşılaşacağız demektir. Eğer siz de onlardan biri olmayı düşünüyorsanız, Şener Öner'in tavsiyelerine kulak vermeniz de yarar var:

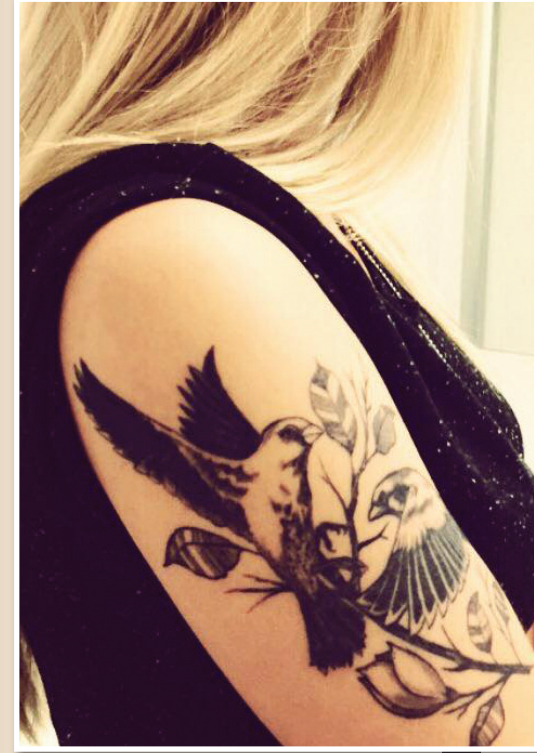
İnsan Bedeni Güzel Bir Tablo

Özlem Bozkurt

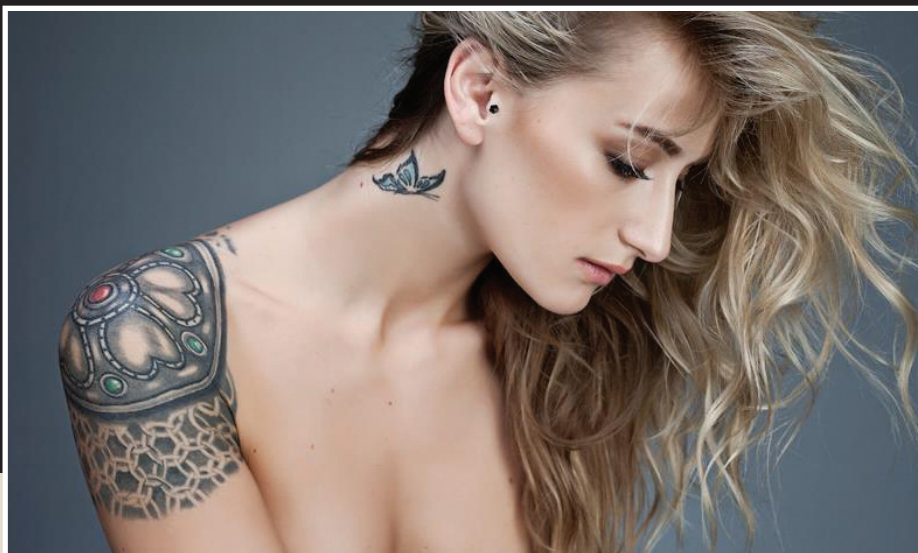
Öncelikle ve kesinlikle bir marjinallik uğruna değildi bir simgeyi, figürü ya da bir bakış açısını bedenimde taşımak. Tek bir dövmem var. İlk dövmede bir kolun neredeyse yarısını kaplayacak bir model yaptırdığım için çok cesaretli olduğumu söylüyorlar.

Ne kadar acıyacak kısmı beni endişelendirmedi açıkçası ve 7 saat süren tek bir seansta tamamladık. Evet, acısız merak edenlere (gülüyor). Ya da belki de acı eşiği yüksekliği mevzu.

Dövmemi yapan kişi güzel sanatlarda okuyan bir dövme sanatçısı arkadaşım

Aytaç Gökçe. Ben sadece beğenilerimi ve tarzımı anlattım ona, o da mis gibi bir çalışma kaleme aldı. Görür görmez hiç tereddüt etmeden, şurasını da şöyle, burasını da böyle mi yapacak dedirtmeyecek kadar beğendim çizimini. Tek renk, siyah bir dövmem var. Piyasada kullanılan dövme malzemelerinde hayvan kemik tozları oluyor. Ben vegan bir dövmeci tercih ettim. Toparlayacak olursam; arkası gelir mi, sıkılır mıyım, artar mı sayısı bilemem? Şu an ki hissiyatım önemli. İyi ki yaptırmışım. Yani güzel bir tablo insan bedeni. İsteğim gibi boyamak beni mutlu hissettiren bir şey. İlla bir cevap olmalıysa neden yaptırın sorusuna, şöyle söyleyebilirim: "Neden yaptırmayayım!" (Gülüyor)

60 yaşında dövme bir teyze gördüm ve...

Duygu Abacı / Dövme Sanatçısı

Dövme ülkemize yeni yeni girmeye başladığında dinlediğimiz müzik gruplarından, sanatçılardan görece ilgimi çekmişti çoğu insan gibi. Bu dönem ortaokul-lise çağlarımıza denk geliyor. Yaşça küçük olduğumuzdan tam olarak ne olup olmadığı hakkında bir bilgim yoktu tabii. Herkes gibi sıradan bir ilgi duyuyordum bende, fakat kalıcı dövme için bir süre daha vaktimiz vardı sanırım.

Üniversite yıllarında marjinal diyebileceğimiz birkaç arkadaşımızda dövme görmüştüm. Gitgide yayılıyordu aslında. Ama ben tam karar verememişim “vücutuma kalıcı bir şey” yaptırma konusunda. Herkesin olduğu

gibi benimde kafamda -acı kısmı hariç- bazı soru işaretleri vardı. O dönemde erteledim, ta ki Erasmus’la Lizbon’a gittiğim dönem daha önce görmediğim dövme modellerine sahip insanlar fark ettim. Oldschool tarz o dönem ülkemizde pek yaygın değildi sanırım. Düşüncelere boğuldum. Yaşım 22’ydi. Çok ilgimi çekmeye başlamıştı ama hâlâ karar veremiyordum. Bir gün okula giderken 60 yaşlarında çok tatlı bir teyze gördüm. Bluzunun yakası sıyrılmış ve bir dövmesi gözüküyordu. Teyzemiz marjinal filan görünmüyordu halbuki ve dövmesi gayet güzel duruyordu. O an ben neden duruyorum ki dedim ve ertesi gün dövmecinin yolunu tuttum. İlk dövmemden sonra kafamdaki bütün soru işaretlerinin ne kadar anlamsız olduğunu fark ettim. Daha sonra modeller, tarzlar, sanatçılar konusunda araştırmalar yaparak kendimi buldum.

Kaç dövmem olduğunu saymadım ama bacaklarım, kollarım dolu şu anda. Ayağımda bir tane var. Göbük ve boyun altında da dövme bulunuyor. Sırtımda büyük sayılabilecek bir dövmem var.

Dövme tutkunlarının yaşı yok. Ancak ille de bir yaş aralığı belirleyecek olursak, özellikle 21-45 yaş arası genel bir yoğunluk var. Genel bir profil çizmek isterdim ama şu an dövmenin asıl fikir aşamasından çıkıp bir “modaya” dönüşmesinden dolayı hemen hemen her profile ait kişiler dövme yaptırabiliyor. Kendilerinde değişiklik aradıkları, estetik olarak hoş buldukları, hatıraları, anıları vücutlarında bir sanat eseri olarak taşımak istedikleri için dövme yaptırıyorlar.

“En önemli nokta, yaptıracağımız dövme hayatımız boyunca taşıyacak olduğumuz farkında olmanız ve sırf son zamanlarda popüler olduğu için kendinizi bir dövme koltuğunda bulmadığımızdan emin olmanız. Acele davranmadan ve enine boyuna düşünerek karar vermeniz, hayatınız boyunca taşıyacağımız ve her baktığımızda mutlu olabileceğiniz bir deneyime sahip olmanıza yardımcı olacaktır. Derinizin hassasiyeti ve alerjik bir durumunuz varsa dövme yaptırmadan önce doktorunuza konuyla ilgili danışın. İlk dövme için büyük motifler seçmeyin. Ayrıca, 20 yaşın altında çok büyük dövme yaptırılmamasını öneriyoruz. Çünkü fikirler o yaşa kadar tam oturumuyor. Vücut gelişimi de tamamlanmadığı için nadir de olsa dövmenin şekli bozulabiliyor.”

Bunları biliyor muydunuz?

-Dövmenin kişinin kim olduğuna, hayatında neler yaptığına dair ipuçları verdiği durumlardan biri de Amerikadaki Latin kökenli çeteler. Çete üyelerinin yüzlerine yaptırılan gözyaşı dövmesi kaç cana kıydıklarını gösteriyor. Öldürdükleri her insan için bir damla...

-Dövme konusunda en cesur örneklerden biri de Yeni Zelanda’ya, Maori halkına ait. Maoriler pigmenti deriye yedirebilmek için küçük, kalem biçiminde kemik parçalarını alıyor ve onların deri altına girmelerini sağlamak için de ahşaptan yapılmış çekiçleri

kullanıyorlar. Bu arada moko olarak anılan yüz dövmelerinde olay daha da can yakıcı hale geliyor. Mokolar yüz derisi üzerine “oyma” ya da “kabartma” tekniğiyle işleniyor.

- Fransisken rahibi Diego de Landá’nın 16. yüzyıl ortalarında kaleme aldığı metinde anlattığına göre, Mayalar’da dövme yapımında önce deseni, seçtiği mürekkeple vücudun dış yüzüne işaretliyor, sonra oluşturulan resim kesilip alınıyor ve dövme olarak yapılması hedeflenen işaretlerin, birbirine karışan kan ve mürekkeple deri üzerinde sabitlenmesi sağlanıyor. Ve sonuçta bu öylesine çok

dayanıklılık gerektiren bir işlem oluyor ki, çoğu, yaşadıkları acı ve yaralarındaki iltihaplanma nedeniyle yatağa düşüyor.

-Dövmenin günümüzde ilginç kullanımlarından biri de, Şanlıurfa’da bir kadın dövmeci, Berna Dalavari’nin, alzheimer hastalarının koluna yaptığı ücretsiz dövme. Dalavari, alzheimerlıların koluna telefon veya TC kimlik numaralarını işliyor. Böylece kollarındaki dövme sayesinde kaybolan kişilerin kısa sürede yakınlarıyla iletişime geçiliyor.

Bir müze-restoran 'karışımı' Müzedechanga

Bütün duyuların tatmin olma ihtimalini ziyaretçilerine sunan bir müze, diğerlerinden bir adım daha önde değil midir? Dünyanın en iyi müzeleri, gözleri ve gönülleri doyurduğu kadar mideye de hitap ediyor. Üstelik bunu sadece yemek sunarak değil, o müzenin bir parçası, devamı olarak yaratıcı bir biçimde yapıyor. Bu anlamda Türkiye'deki en iyi örneklerden birini, Sabancı Müzesi'yle aynı atmosferi soluyan Müzedechanga'yı odağa aldık.

Özlem ALTUNOK

Dünyada iyi restoranlarla iyi müzeler arası 'evlilikler' yeni değil. Ünlü müzelerin müze ziyaretini sosyal yaşamın bir parçası haline getirme, daha ulaşılabilir kılma çabaları sonucunda başlayan bu evlilikler hem gözünüze ve gönlünüze hem de midenize ziyafet çekmenizi sağlıyor.

Türkiye'de de özel müzelerin artışıyla bu tür örnekler daha sık rastlıyoruz ama daha 'tarihi' örnekler vermek gerekirse yaklaşık 250 yıl önce Kraliçe Catherine tarafından St. Petersburg'ta kurulan

Hermitage Müzesi'nin restoranı ya da 112 yaşındaki Musée d'Orsay'ın restoranı, en az içinde buldukları müze kadar ünlü.

İster müzeyi ziyaret ederken bir durak olsun, ister bağımsız bir istasyon, bu restoranlar müzeyle ilişkilenen ve müzenin karakteristik özelliklerini hem tasarımlarına hem de mөнülerine yansıtan sürprizli ve yaratıcı mekânlar olarak dikkat çekiyor.

Mesela New York'taki Neue Galerie, modern Avusturya ve Alman sanatına

adlanmış bir müze. İçindeki Cafe Sabarsky de tasarımı ile 20. yüzyıl Avusturya'sını yansıtıyor, mөнüsünde ise otantik Viyana mutfağından örnekler yer alıyor. Ya da Museo-Atelier Canova'da bulunan Tadolini Ristorante. Roma dönemi esintili bu müze restoranı neoklasik sanatçı Antonio Canova ve Adamo Tadolini'nin atölyesinde, melek ve imparator heykelleri arasında ziyaretçilere farklı bir atmosfer ve deneyim sunuyor.

Sanatla içli dışlı olma hali, biraz da bu 'müze restoran'lar sayesinde her duyuyu

kuşatmış oluyor böylece. Bir atmosferi dopdolu yaşamının keyfi bir süreklilik haline dönüşüyor ziyaretçi müzeden çıkana değin. Mühim şeflerin müzenin içeriği ve güncel sergisiyle ilişkilendirdiği münüleri, yeni tatları ve yaratıcı lezzetleri ,yani 'yemek sanatı'nın inceliklerini sergilerken restoranın müzenin bir devamı gibi yapılan tasarımı ve sunumu da ziyaretçileri türlü haz duygularıyla sarmalıyor.

Türkiye'nin en iyi müze-restoran evliliklerinden Sakıp Sabancı Müzesi-Müzedechanga 'çifti' de 10 yıldır böylesi 'mutlu bir birlikteliğe' imza atmış durumda.

Sabancı Müzesi bildiğimiz üzere, Sabancı Ailesi'nin yaşadığı konut olan Emirgan'daki Atlıköşk'ün 2002 yılında, ailenin hat ve resim koleksiyonunu sergilemek amacıyla kuruldu. 2005'te yeni bir düzenlemenin yanı sıra modern bir galerinin de eklenmesiyle teknik düzeyde uluslararası standartlara kavuşan müze, aynı yıl Picasso sergisiyle de yeni bir atılım yaptı. Müze 10 yıldır koleksiyonu, kapsamlı uluslararası geçici sergileri, konservasyon birimleri, eğitim programları, konser, konferans ve seminerleri için yaratılan özel alanlarıyla çok yönlü ve kapsayıcı bir müzecilik ortamı sunuyor.

İstanbul'un bilinen restoranlarından Changa da, kurucuları Tarık Bayazıt ile Savaş Ertunç'un kararıyla Müzedechanga adıyla Sabancı Müzesi'nde bu uluslararası standartların sağlandığı 2005 yılının Kasım ayında açıldı. Picasso sergisi vesilesiyle İstanbul'a gelen Picasso Ailesi'ne verilen bir davetle kendini tanıtan bu

müze-restoranın tasarımı Autoban Tasarım Ofisi tarafından Seyhan Özdemir ve Sefer Çağlar tarafından yapıldı.

Tarık Bayazıt ve Savaş Ertunç.

Müzenin bahçesinde, asırlık fıstık ağaçları altında, Boğaz'ı selamlayan konumu Müzedechanga'yı konumu itibarıyla farklı kılan özelliklerinden kuşkusuz.

Afrika'nın güney-orta bölgelerinde konuşulan Swahili dilinde 'karışım' anlamına gelen 'Changa', Atlıköşk'te adı gibi bir yapılanma sunuyor. Müze yapısının sert ve soğuk duruşunu kırmak amacıyla modern bir yaklaşımla sıcak bir atmosfer yaratmayı hedefleyen tasarımcılar bunun için tamamen İskandinav esintili ahşap mobilyalar kullanmayı tercih etmiş. Birbirinin önüne geçmeyen iki ayrı

duruşun bir 'karışım' içinde beraber aynı alanı paylaştığı bir ortam yaratılmış.

İki farklı kot seviyesine sahip mekân, 160 metrekare alan üzerinde 75 kişi ağırlayabiliyor. Yazın ise 250 metrekare terasla birlikte 160 kişiye ev sahipliği yapabiliyor.

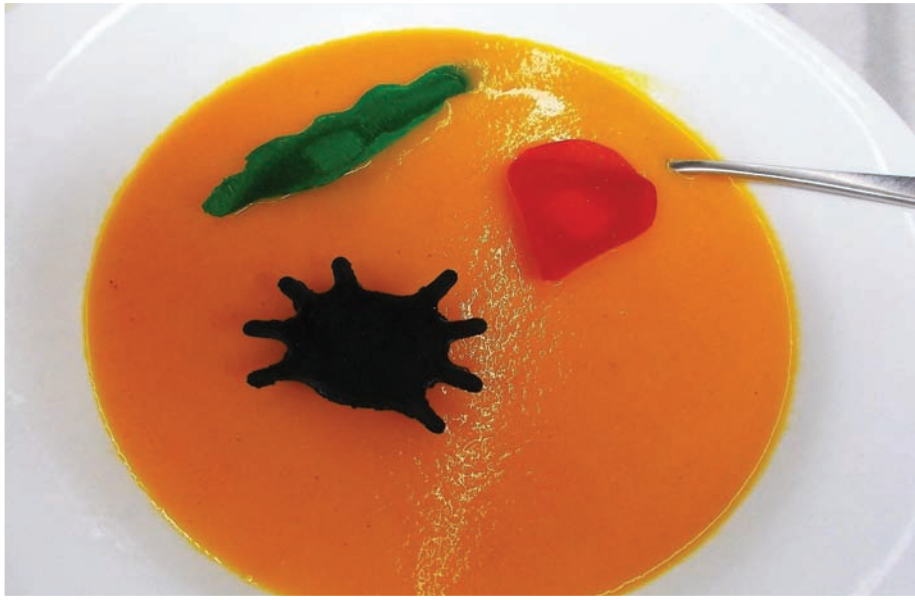
Aydınlatma ekipmanları dışındaki tüm mobilyalar buraya özel olarak tasarlanmış ve üretilmiş. Dolayısıyla ağırlıklı olarak ahşap, metal ve mermer malzemenin kullanıldığı restoranda her parça el üretimi, bu da restoranın başlı başına bir eser olarak algılanmasını sağlıyor. Duvar boyu aynalarla derinlik kazandırılan mekânın beyaz metal aydınlatmaları ise Danimarkalı ünlü tasarımcı Poulsen imzasını taşıyor. Dekorasyonu siyah, beyaz ve az sayıda kırmızı renkte seramik objeler tamamlıyor. Masaların üzerindeki ahşap aksesuarlar da Müzedechanga çalışanı bir mimarın tasarımları. Gemi pruvası şeklindeki barın içerisinde çözülen mutfak alanı mekânın farklı lezzetlerinin hazırlandığı kalbi elbette.

Modern Türk - Akdeniz mutfağı ağırlıklı münüsüne ek olarak başından beri türlü yaratıcı fikirle fokurdayan Müzedechanga'nın mutfağında her sergiye özel lezzetler de hazırlanıyor. Önce restoranın klasik münüsüne bir göz atalım; Nohut, buğday ve pazılı ekşili çorba, Antep fıstıklı sucuk, fındık taratorlu taze börülce, kereviz saplı sigara böreği, Ayvalık favası, karanfilli köfte, şarapta pişmiş armut ya da Bodrum mandalinasıyla votka...

Şef Pınar Taşdemir liderliğindeki mutfak ekibinin müzede yer alan sergilerle eş zamanlı olarak sergiyle bağlantılı sanat-yemek eşleşmeleri ve temalı yeni yemek çalışmalarının ilki, Picasso sergisiyle 2005 yılında yapıldı. Picasso'nun ardından Rembrandt, Monet, Anish Kapoor ve Miro sergilerini ağırlayan müzeye yaratıcılık anlamında da eşlik etmeye devam eden Müzedechanga'da bu sanatçılardan ve onların işlerinden esinlenilerek yaratılan yemekler münüde yer aldı, alıyor. Ayrıca bu yemeklerin sunumu/tasarımı da sergideki eserlerle uyum içinde, bir esriyle yapıyor.

Picasso sergisiyle oluşturulan iki münü şöyle mesela: Zeytinyağlı rezene, Ayvalık favası ve koruk ekşisi veya kuş üzümü, sirke ve limon kabuğu ile marine edilmiş soğuk balık veya asma yaprağında ızgara hellim peyniri ve tatlı biber sos.

Izgara Akya balığı, hardallı patates püresi, kıtır ekme ve tarhunlu domates sos veya acem usulü safranlı kuzu, kuru vişne, balkabağı ve pilav veya lor ve ıspanaklı tortellini ve blue cheese sos.

Miro'nun sergilenen eserlerinden feyz alınarak hazırlanan tabaklardaki lezzetleri tadanların zihinlerinde bir başka Miro anısı oluşuyor.

Tatlı olarak da kırmızı biber ve şarapta pişmiş armut, sakızlı dondurma ve pişmaniye veya çikolatalı kek ve passionfruit krema .

Bir de hem yemeğe hem de dostlarını ağırlamaya düşünün Monet sergisine eşlik eden mөнüyü paylaşalım: Kırççekli bademli bezelye çorbasi, kuşkonmaz, patates püresi üzerine tavada kızartılmış ördek butu, elmalı tart ve gül şerbetli dondurma.

Müzedechange, "Anish Kapoor İstanbul'da" sergisi için ise "Heykelsi Tatlar" adlı bir özel menü hazırladı. Çağdaş sanatın heykel dalında önde gelen isimlerinden Anish Kapoor'un eserlerinden yola çıkılarak hazırlanan ve onunla özdeşleşen malzemeler (pigmet, ayna, mermer dokuları) ve derinlik, sonsuzluk hissi uyandıran renklerden, formlardan yola çıkan Müzedechange görselliği de unutmadan lezzetli bir mөнü yaratmıştı. Ünlü tasarımcılar Arık Levi ve Sebastian Herkner'in Verreum - Gaia&Gino markası için tasarladığı, Anish Kapoor'un sergide de yer alan ayna yansıtma işlerine gönderme yapan vazo, mumluk ve tabaklar da yemekteki atmosferi tamamlıyordu.

Picasso sergisine eşlik eden mөнüsüyle, Wallpaper dergisinin düzenlediği

"Dünyanın En İyi Restoranları" ödülüne, rakipleri arasında bulunan New York'taki saray restoranı Gilt'i de geride bırakarak değer görülen Müzedechange, şu sıralar Sakıp Sabancı Müzesi'nin ağırladığı ve 10 Ocak'a kadar sürecek ZERO sergisine özel olarak mөнüsünde üç yeni yemeğe yer veriyor.

Alman sanatçı Otto Pieni'nin işlerinden esinlenerek hazırlanan Kakuleli zeytinyağlı havuç ve tereli humus, pestilli ve mürdüm erikli tandır, baharatlı

buğday pilavı ve İtalyan sanatçı Piero Manzoni'nin işlerinden ilhamla hazırlanan kırmızı biber ve şarapta pişmiş armut, sakızlı dondurma ve pişmaniye.

Hem sergiyi ziyaret etmek hem de bu hoş deneyimi yaşamak için yolu Emirgan'a düşürmek size kalmış. İki kişilik yemek yaklaşık 200 TL tutarında. Müzedechange Pazartesi günleri dışında her gün sabah 10.30'dan gece 1.00'e kadar açık. (0 212 323 0901)

Robert De Niro Sr.'ın Oğlu Olmak

İnsan şu hayatta kimse ağlamasını istiyor. Gerçek ya da rol icabı, karşısında kimse yutkunmasını, kimsenin gözleri dolmasını istiyor. Birisinin ağlaması senin de hadi ağlamasan da en azından gözlerinin dolması, boğazının düğümlenmesi demek, eğer derdine ağrısına inanıyorsan elbet. Sonra insan genelde kimse rol yapmasını, herkes gerçek olsun istiyor. Olmuyor. Bazen insan Robert de Niro bile olsa rol yapamıyor.

Her rolünün altından neredeyse kusursuz kalkan bir oyuncu, her daim gönlümüzün Oscar'ını alan adam Robert De Niro'dan bahsedeceğim birazdan. Annesinden, babasından, hangi rolünün altından kalkamayacak kadar zorlandığından, bazen gözyaşlarına boğulmasından, bazen sesinin tonunu ayarlayamamasından, belki de en gerçek halinden bahsedeceğim. Robert De Niro bu defa elinde bir senaryo olmaksızın kameraların karşısında babasını anlatmaya karar verdi, kendine değil de çocuklarına bırakmak istediği,

Her rolünün altından neredeyse kusursuz kalkan bir oyuncu, her daim gönlümüzün Oscar'ını alan adam Robert De Niro bu defa elinde bir senaryo olmaksızın kameraların karşısında babasını anlatmaya karar verdi, kendine değil de çocuklarına bırakmak istediği, dedelerinin hayatını anlatan belgeselin adını koydu: "Bir sanatçıyı hatırlamak: Robert De Niro, Sr."

dedelerinin hayatını anlatan belgeselin adını koydu: 'Bir sanatçıyı hatırlamak: Robert De Niro, Sr.'

Robert de Niro Sr. 1922 yılında doğdu. Ressam olmak istiyordu ancak bunu layığıyla öğrenemeyecek olduğunu düşünüyor, arkadaşları tarafından da dışlanıyordu. Sanki kimse onun ressam olmasını istemiyordu. Savaş yılları gelip çattınca, Avrupa'dan Amerika'ya kaçan ressamlar bir başka kıtaya hayatlarıyla taşınırken, sanat çevreleri bambaşka bir kültürle tanışmaya başladı. Ressam okullarından bir tanesinde hoca gözüne iki tane öğrencisini kestirmişti: 'Virginia ve Robert şahane ressamlar, en iyi öğrencilerim onlar' diyordu.

Henüz evli değiller, henüz çocukları yoktu. Şairler, ressamlar, yazarlar evlerinden çıkmıyorken, evlendiler ve Robert De Niro böyle bir ortama doğdu. Çekirdek aileleri iki yıl sürecek, babası bir gün evi terkedip kendine başka bir hayat kuracaktı. Sebebi? Robert de Niro'nun elinde o günlerden

kalan bir stüdyo dolusu resim ve babasının günlükleri. Çünkü sebebini babası günlüklerine ve kendine itiraf etmişti. Eşcinseldi.

Büyürken sık sık stüdyosuna gidip babasını ziyaret ettiğini, babasının onu model olarak kullanma konusunda yaşadığı hayalkırıklığını çok net hatırlıyor De Niro. Çünkü bir sandalyede oturup hareketsiz kalmak ona göre değil, onun yerine sinemaya gidiyorlar. İlk Charlie Chaplinleri babasıyla sinemada seyrediyor. New York'ta bir mahallede annesi, bir mahallede babası yaşarken, zaman zaman sokakta karşılaşıyorlar, babasına doğru koşuyor Robert. Selamlaşıyorlar, sarılıp seviyor oğlunu. 'Çok iyi bir babaydı, asla kötü bir şey diyemem, ama keşke kıymetini daha çok bilseydim' diye anlatıyor o günleri! Annesinin her zaman yardımcı olduğu, hem aşık olduğu hem arkadaş olduğu adam zor bir adam! Ortak arkadaşları annesi Virginia'nın sırf kocasıyla kurduğu hayat için ressamlığı bıraktığını hatta belki de yolundan çekilmek için vazgeçtiğini anlatıyor, zira annesi babasından da iyi bir ressam!

Baba Robert De Niro çok yetenekli, şahane tabloların altında imzaları var ve New York'ta en şahane galeriler peşinden koştuğu, Guggenheim'in açacağı ilk sergiye o davet edildiği halde sanat camiasının sahte dünyasına kapılarını kapatıyor. Ne gittiği barlara adımını atıyor, ne açılışlara gidiyor, ne partilere. Hiçbirinde yeri yok!

Ancak hayat ve New York ona kıyak geçmiyor. 1977'de oğul De Niro Newsweek'e kapak olurken, baba De

Niro'nun sergisiyle ilgili de küçük bir haber geçiyor. Tam da bugünlerde Robert de Niro Sr. geçinmek için ne iş bulsa çalışmaya başlayan bir ressam. Fransadan oğluna, 'Gel beni buradan kurtar' diye biten mektuplar yazıyor. Ve ağır depresyonundan onu kurtaran oğlu oluyor. Babasını alıp Fransadan Amerika'ya geri getiriyor.

Bir acayip hikâye değil mi? İnsan bir gün elinde solmuş çocukluk resimleri babasını temize çekmeye, onun aslında ne kadar iyi birisi, iyi bir sanatçı, iyi bir baba, iyi bir

dede olduğunu anlatmaya çalışıyor. Kendi sanatının en üst seviyesine çıkan De Niro babasının sanatını hâlâ pek anlamadığını itiraf ediyor. "Keşke anlaysaydım," diyor ama, "Ona bu konuda hiçbir zaman soru sormadım, o da bana hiç anlatmadı. Keşke zamanında biraz daha meraklı olsaymışım." Bir gün babasına prostat kanseri teşhisi koyuluyor. 71. Doğumgününde babası Robert De Niro, Sr. gözlerini yumuyor. Geride bir stüdyo dolusu tablo, onlarca günlük, oğluna bıraktığı bir ad kalıyor. ■

Sanatçı Burada Ne Anlatıyor?

Bir zamanlar herkes temel sanat bilgisini klasik ressamı tanıtan Taschen kitaplarından edinirdi. Bir adım ilerleyenler Gombrich'in 'Sanatın Öyküsü' kitabını okurdu. Ama çağdaş sanat ile birlikte her şey gibi sanat kitapları da değişti. Artık günümüz sanatçıları tanımak, ne yaptıklarını anlamaya çalışmak önemli. Yeni kitaplar da bunu anlatıyor.

Cem ERCİYES

Nuri İyem 100 Yaşında sergisi için Evin Sanat Galerisi'nde usta ressamın atölyesi yeniden kurulmuştu. Burada şövesi, plakları ve CD'leri, fırçaları kadar kitapları da ilgimi çekti. Neredeyse yarım asır önce basılmış, büyük boy, bazıları siyah beyaz resimlerden oluşan ve tabii ki Fransızca bir seri duruyordu rafta. Rembrandt'tan Matisse ve Picasso'ya büyük ressamı tanıtan serilerin ilk örneklerinden biri. Uzun bir süre, temel sanat bilgisini dünyanın her yanındaki meraklılara, sanatçılara taşıyan kitaplar bunlar. Benim kuşağımın bile ilk sanat bilgilerini edindiği, fiyatı ve içeriği sayesinde 'paha biçilmez' kitaplar...

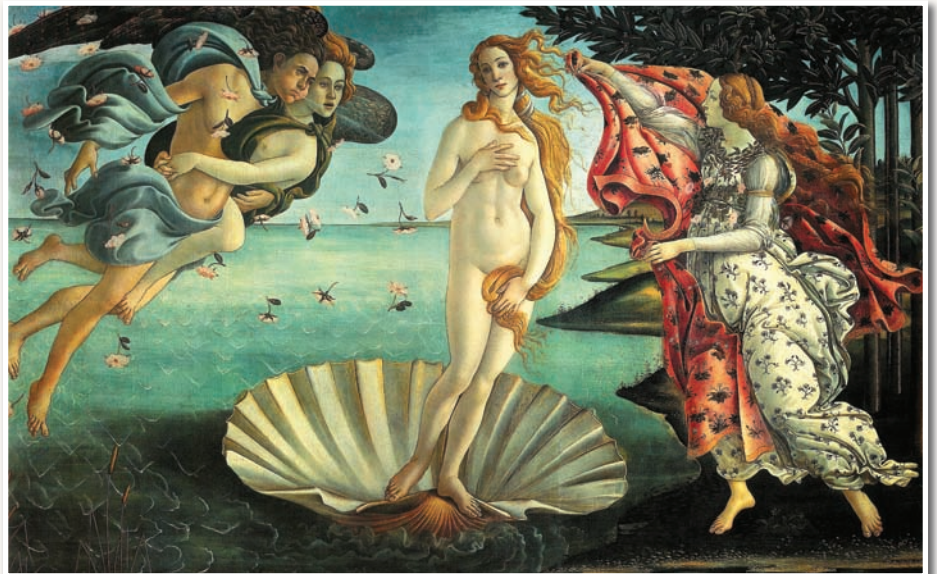
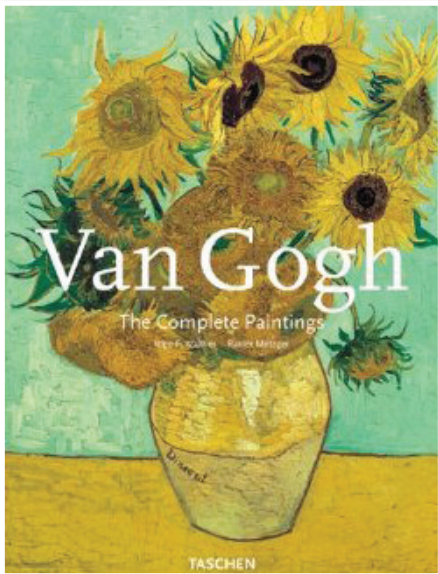
Taschen'in büyük boy, renkli resimli kitapları dünya sanat tarihinin ünlü tablolarını öğrenmemizi sağlamıştı. Van Gogh'un Ay Çiçekleri, Gauguin'in Tahitili Kadınlar', Rembrandt'ın Otoportreleri, Boticelli'nin Venüs'ü, Degas'nın Dansçılar', Lautrec'in hayat kadınları, Matisse'in Nilüferler'i, Picasso'nun kadınları ilk önce

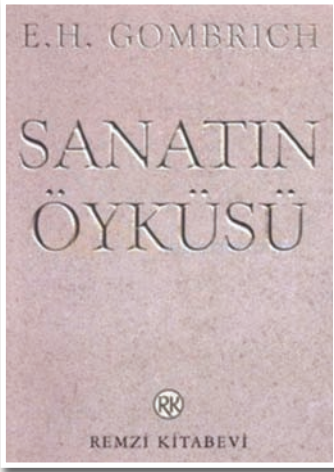
hep bu renkli resimli sanatçı kitaplarıyla kazındı zihnimize. Benzer serileri pek çok başka yayınevi de çıkarttı. Bütün dünya Batılı ustaların eserlerini bu kitaplardaki bir sayfa boyundaki baskılardan tanıdı. Onlara baka baka resim yapmayı öğrendi. Ne insanların ne resimlerin bugünkü gibi kolayca seyahat edebildiği günlerdi. Ve işte bu nedenle baştan sona biraz solgun, hatta bazı sayfaları pervasızca siyah beyaz o sanat kitapları çok ama çok değerliydi.

Tek tek ünlü ressamı tanımak genel kültür için iyidir. Ama sanat tarihini bilmek, bu sanatçıları akımlarla ilişkilendirip kronolojik bir sıraya koymak isteyenler için

resimden çok yazı ağırlıklı kitaplara geçmek, 'sanat tarihi' ve 'estetik' okumak gerekiyordu. Sanat tarihi okumak isteyenler için Batı dillerinde her zaman çok sayıda kitap olmuştur. Türkçenin bu konuda o kadar da avantajlı olduğunu söylemeyiz ne yazık ki. Yıllarca kuşaklar boyu neredeyse

tek bir eser, kutsal kitap gibi okundu: Sanatın Öyküsü – E.H Gombrich. Bu dönem solcu gençlerin Ernst Fischer'den Sanatın Gerekliği, konusunda biraz daha ilerleyenlerin ise Afşar Timuçin'in Estetik kitabını okudukları bir dönem yaşandı. Bir dönem bu sanat kitabı eksikliğini bir boşluk gibi gören yayıncıların 'Türkiyeli sanat tarihçilerine yazdırıp renkli resimli bastıkları akımlar kitapları da yayımlanmadı değil. Mesela Prof. Dr. Semra Germaner, Prof. Dr. Zeynep Rona gibi isimlerin imzasını taşıyan Kabalcı Yayınları'nın bastığı bol resimli 'akımlar' kitaplarını çok sonraları fark etmiş, ama edinmişim. Ama kitapla ilgili esas mesele Türkiye'de sanat yayınlarına ilginin azlığı olduğu için bu tür çalışmalar hiçbir zaman raflarda kalıcı olamadı. Bugün hâlâ 'Rönesans', 'Modern Resim' gibi çok genel temalar etrafında kaleme alınmış çeviri kitaplar bulmak mümkün.

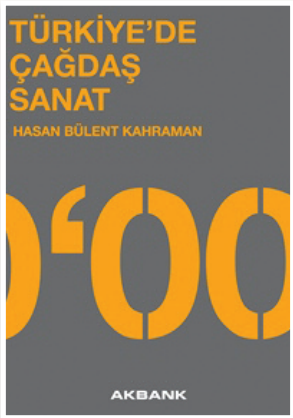
2000'lerle birlikte Türkiye'de sanatla ilgili her şey olduğu gibi sanat kitapları dünyası da değişmeye başladı. 'Güncel sanat' ya da daha yaygın tabirle 'çağdaş sanat' Türkiye'de yükselip yaygınlaştıkça kendi izleyicisini de oluşturmaya başladı. Sergileri, bienalleri, fuarları dolduran insanlar bu konuda bilgi birikimlerini de artırmak istiyorlardı elbette. Böylece 2010'lara gelmeden, çok sayıda sanat kitabı yayımlanmaya başlandı. Bu kitapları

yayımlayanlar arasında sanatçılar da vardı ve onlar da yeniden yazılan 'sanat tarihi'nde kendi yerlerini kayda geçirebilmek için gerektiğinde kalemi ele alıp yazmaya koyulmuştu. Çağdaş sanatı takip edenler için gayet eleştirel bir dizi İletişim Yayınları'ndan çıktı. Ali Artun'un yönettiği 'Sanat Hayat' adlı dizi 10. Yılında 36 kitaplık bir toplama ulaştı. Mesela Osmanlı Müzeciliği ve Sanat Mezat kitapları, ufuk açıcı bu dizinin iyi iki örneği. Sonra son yıllarda hız kazanan sanat yayıncılığımızın en tartışmalı kitaplarından biri, Halil Altındere ile Süreyya Evren'in hazırladıkları Güncel Sanat Kullanma Kılavuzu. Kitap Türkiye'deki güncel sanatçıları tanıtıyor. Bu sanatçılardan bir seçki olarak da düşünülebilir. Akbank Sanat'ın yıllardır yayımladığı kitaplar, tam da ticari yayınevlerinin yetersiz kaldığı yerde

devreye girmenin iyi bir örneği. Eleanor Hartney'in 'Sanat Bugün'ü ile Hasan Bülent Kahraman'ın 'Türkiye'de Çağdaş Sanat'ı birbirini tamamlayan çok kapsamlı iki kitap.

Artık sanatın tarihine ve geçmişine değil bugününe bakan kitaplar yazılıyor ve okunuyor. Sanat kitaplarında en yeni eğilimin bu olduğunu söyleyebiliriz ki bu eğilim bizzat günümüz sanatının da kendisi. Bu alanın en yenileri ise benim hâlâ masamın üzerinde duran Alistrair Hicks imzalı Küresel Sanat Pusulası. Kitabın alt başlığı 21. yüzyıl Sanatında Yeni Yönelimler. Yapmaya çalıştığı şeyse günümüz dünya sanatını coğrafyalara bölerek neler olup bittiğini, yeni yıldızları tanıtmak. Artık sanat kitapları da sanatçılar gibi yaratıcılığı harekete geçiriyor. Kendine özgü bir üslup, kendine özgü bir dille hem ilgi çekici olmak hem de yeni bakış açıları geliştirmek hedefleniyor. Mesela Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan 'Pardon Neye Bakmıştınız?' Modern sanatın 150 yılını eğlenceli de olmaya çalışarak anlatan bir kitap. Ya da Michael Wilson imzalı Hayalperest Yayınları'ndan çıkan 'Çağdaş Sanat Nasıl Okunur?' adı kadar iddialı, bu alanın uluslararası yıldızlarını ele alıp ne yapmaya çalıştıklarını aktaran ilginç bir kitap. Yeni kuşak sanat kitaplarının tipik örneklerinden biri. ■

Hakan KARA

Periskop

Cepten Canlı Yayın

Cekime başlıyorum.. Üç, iki, bir, motoorr..." Sanırsınız ki film setindeyiz. Oysa bildiğiniz basit, sevimli bir yaşgünü partisindediz. Evin küçük kızı 4. yaşına giriyor. Ortada ne kamera var ne kameraman. Yönetmenimiz, güzel kızın babası. Elinde akıllı bir telefon, o kadar.

Niyeti bu telefonla tüm sevdiklerine, dostlarına "canlı yayın" yapmak. Yaşgünü partisini özellikle dedelerle, anneannelerle, babaannelerle canlı canlı paylaşmak istiyor.

Öyle ya, artık aileler bin parça. Aile büyüklerinin bir kısmı İzmir'de; Karşıyakada, Hatay'da, Güzelyalı'da, Alsancak'ta... Dedeler, amcalar, teyzeler, halalar... Bir kısmı İstanbul'da: Kartal, Şişli, Feneryolu. Büyük büyükbaba hasta gelemiyor. Kardeş Amerika'da. Londra'da, Viyana'da, Berlin'de de akrabalar, dostlar var.

Periscope'u geliştiren Kayvon Beykpour, Gezi direnişi sırasında İstanbul'daymış. Cep telefonuyla canlı yayın fikri o zaman gelmiş aklına. Yani gezi eylemleri ona ilham vermiş. Bir yazılım geliştirmiş. Sonra geliştirdiği yazılımı 100 milyon dolara Twitter'a satmış.

İki gün önce geldiler bana. Ben aile dostlarıyım:

- Tüm sevdiklerimizle bu mutlu anımızı paylaşmak istiyoruz. Nasıl yaparız bu işi? Böyle zamanlarda teknolojiyi seviyorum. Sorunu basit bir şekilde çözmemizi sağlıyor.

Akıllı telefonunuza küçük bir yazılım yüklüyorsunuz ve cebinizde taşıdığımız o telefon, canlı yayın yapabileceğiniz bir televizyon stüdyosuna dönüşüyor. Yazılımın adı Periscope.

"Kolay" dedim. Anlatmaya başladım. Hemen araya girdiler:

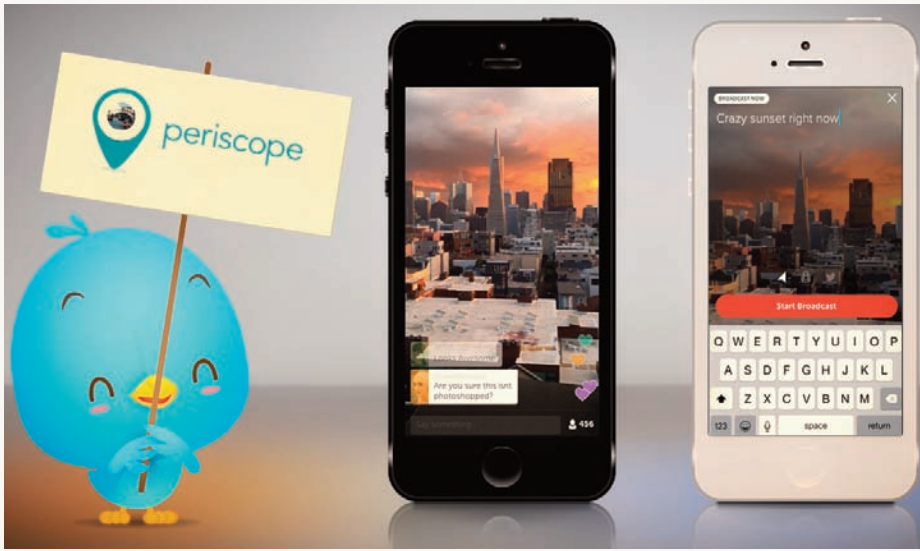
- Fakat biz teknolojiden pek anlamayız.

İnsanlarda hala teknolojiye ilişkin bir korku var. Neden acaba? "Anlamanıza gerek yok. Çok basit" dedim, rahatlatmaya çalıştım onları.

Periscope

Gerçekten de birkaç dakika içinde herşeyi öğrendiler. Şu anda onları izlerken, "İyi ki teknolojidenden anlamıyordunuz" diye mırıldanıyorum. Yönetmen kendinden çok emin. Eşi nasıl çekim yapması gerektiğine dair talimatlar veriyor:

- Biraz daha sağa, biraz daha sağa. Hah tamam oradan çek işte.

Çekim başlıyor. Bu sefer annenin sesini duyuyoruz: "Peki, Zeki Müren de bizi görebilecek mi?" Vizontele filminde Cem Yılmaz'ın esprisi, herkesi güldürüyor. Almanya'daki akrabalarından gülücükler yağıyor. Telefon ekranında görüyoruz.

Evet, Periscope ile izleyiciler yayını yapanlara mesaj gönderebiliyor, gülücük gönderebiliyor, soru sorabiliyor. Yazılı olarak tabii. Sonra izlerken ekrana dokunduğunuzda yayını yapan kişiye kalpler gönderebiliyorsunuz. Kalpler yayını ne kadar beğendiğinizi gösteriyor. Bakıyoruz 43 yerden izleniyor canlı yayını. Yönetmen, gönderilen mesajları yüksek sesle herkese okuyor. Salondakiler yanıt veriyorlar. Canlı yayını anında böylesi bir etkileşim gerçekten keyifli.

Periscope Nasıl Kullanılır?

Periscope, hem iPhone'lara hem Adroid kullanan cep telefonlarına yüklenebiliyor. Bedava.

Giriş yapabilmek için Twitter hesabına ihtiyaç var. O kadar. Giriş yaptıktan sonra artık bir Periscope hesabına sahip oluyorsunuz. Dostlarınızı, takip etmek istediğiniz kişileri listenize ekliyorsunuz. Arkadaşlarınız da sizi takip edebiliyorlar.

Canlı yayına başlayabilmek için tek bir tuşa dokunmak yeterli. O kadar kolay.

Yayına girmeden önce yayının konusunu yazıyorsunuz. Bir de bu yayını kimler izleyebilir, ona karar veriyorsunuz. Çünkü Periscope'ta canlı yayını herkese açık

yapmak zorunda değilsiniz. Yayını kişiye veya gruplara özel de yapabilirsiniz.

Canlı yayına başladığınızda otomatik olarak arka kamera açılıyor. Kendinizi çekmek için ekrana iki kez dokunmalısınız. Böylece ön kamera devreye giriyor. Yeniden arka kameraya geçmek için tekrar ekrana iki kez dokunmak yeterli. Canlı yayını bittikten sonra çektiğiniz görüntüleri akıllı telefon galerisine kaydetmeniz mümkün. Bunun için canlı yayının ardından 'fotoğraf galerisine kaydet' tuşuna basmak yeterli.

Türkiye dünyada ilk üçte

Periscope'u geliştiren Kayvon Beykpour, Gezi direnişi sırasında İstanbul'daymış. Cep telefonuyla canlı yayını fikri o zaman gelmiş aklına. Yani gezi eylemleri ona ilham vermiş. Bir yazılım geliştirmiş. Sonra geliştirdiği yazılımı 100 milyon dolara Twitter'a satmış. Twitter, yazılımı 2015 yılı mart ayında kullanıma açtı. O günden bu yana Periscope'a olan ilgi her geçen gün artıyor. Kayvon Beykpour, Periscope kullanıcılarının tüm dünyada 10 milyonu aştığını söylüyor. Periscope kullanımında Türkiye şu anda Dünyada ilk 3'te yer almış.

Ünlüler de kullanıyor

Önceki ay Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi'nde (NASA) görevli Türk Astrofizikçi Umut Yıldız, Periscope üzerinden yaptığı bağlantıyla Türk öğrencileri NASAda tura çıkardı.

Cola Turka, Saka Su ve Çamlıca Gazoz'u Japon DyDo Drinco'ya 335 milyon liraya satan Yıldız Holding Yönetim Kurulu Başkanı Murat Ülker, son imzaları Periscope'tan canlı yayınladı. Cem Yılmaz yeni filminin senaryosunun bittiğini Periscope üzerinden canlı canlı duyurdu. Demet Akalın yolda trafiğin durumunu Periscope'da anlattı. Anlayacağınız Periscope'a ilgi büyük.

Periscope'un niyeti telefonla tüm sevdiklerine, dostlarına "canlı yayını" yapmak. Yaşgünü partisini özellikle dedelerle, anneannelerle, babaannelerle canlı canlı paylaşmak istiyor.

Gazetecilikte Periscope

Gazeteci Ruşen Çakır ve Sedat Pişirici ile sohbet ediyorum. Periscope ile internet üzerinden canlı yayını yapıyorlar. Birbirinden ilginç konukları ekrana çıkarıyorlar. Canlı yayınları medyascope.tv web sayfasında da yayınlıyorlar. Yani web sayfasına bağlanıp daha sonra izlemek de mümkün.

Ruşen Çakır, yayınların çok ilgi çektiğini söylüyor. Cumhuriyet Genel Yayın Yönetmeni Can Dündar'la yapılan söyleşiye canlı olarak 4 bini aşkın insan izlemiştir.

Sedat Pişirici, Periscope gibi canlı yayını araçlarının dünyada yayıncılık anlayışını hızla dönüştürdüğü görüşünde. Sedat, "Bu bir devrim" diyor ve şöyle anlatıyor: "Sosyal medya ve Periscope türü platformlar sayesinde herkes gördüğü, düşündüğü şeyleri herkesle paylaşabilir hale geldi. Hem de özgürce, sansür olmaksızın. Zaten bu teknolojiler sansürü ve müdahaleyi olanaksız hale getiriyor. Bu gerçekten muhteşem bir şey."

Yurttaş Gazeteciliği

Periscope "Yurttaş Gazeteciliği"ne yeni bir açılım getirdi. Özellikle çevreciler bu teknolojidenden çok memnun. Öyle ya, mahallenizdeki parkın ağaçlarını mı kesiyorlar? Hemen cep telefonuyla canlı yayına başlıyorsunuz ve bütün dünya olup bitenleri canlı olarak izliyor. Çevreciler parka doluyor ve ağaçları koruma altına alıyorlar. Elbette cep telefonuyla canlı yayını yapabileceğiniz tek yazılım Periscope değil. Meerkant, You-Now, Upclose gibi yazılımlar da var. Tümü aşağı yukarı aynı mantıkla çalışıyor. Tümünün kullanımı basit ve tümü bedava. Deneyin beğendiğinizi seçin.

Benim hayatım roman diyorsanız başka. Ama benim hayatım belgesel olur ya da film olur diyorsanız, işte size fırsat. Kendi belgeselinizi yapın. Canlı canlı yayınlayın. ■

Flütün sihirli nefesi Şefika Kutluer

Çağdaş Türk müziğinin neferi besteci Ulvi Cemal Erkin keşfetti. New York Times'da yapılan eleştiri adını koydu. Klasik Türk müziğinin son 30 yılına damga vurmuş en önemli nefesi oldu. Tanrıların kutsal çalgısı flütü kendisini yeryüzüne çıkaran bir araç olarak gördü. Flüte ilahi güçlerce seçilen, kariyerinde sayfalarca başarı taşıyan kişi flütün sihirli nefesi Şefika Kutluer...

Henüz ilköğretim çağındaydı. Usta bir bestecinin usta bir keşfiyle hayat buldu. Bu keşfi yapan babasının arkadaşı olan Türk çağdaş müziğinin efsanevi bestecisi Ulvi Cemal Erkin'di. Ünlü besteci yaptığı küçük bir kulak testiyle Türk müziğinin son dönemine damga vuracak bir isme dokundu. Çok büyük bir kabiliyet olarak gördüğü bu küçük çocuğun hemen konservatuara yönlendirilmesini istedi.

Annesi tuttuğu gibi elinden, konservatuara götürdü. Orada gördüğü manzara hayatının yolculuğunun başlangıcıydı. Bir yandan keman, bir yandan piyano sesleri geliyordu. Adeta kendisini cennete düşmüş gibi hissetti. Karşılaştığı bu büyümlü ortamın üzerinde yarattığı etki sınavı kazanmasına yetti. Henüz 10 yaşındaydı ve konservatuvarın kapısından girmişti.

Konservatuardaki hocalarının yönlendirmesiyle tanrıların kutsal çalgısıyla tanışacaktı. "Bu çocuğun dudakları da parmakları da flüte uygun" denildi. Ve o tarihten itibaren flüt yaşamının ayrılmaz bir parçası oldu. Yaşıtlarından biraz farklı bir çocukluk geçirdi. Oyun oynamadı, çok fazla arkadaşı olmadı. En sevdiği arkadaşı flütüydü. Büyük bir aşkla müziğe ve flüte bağlandı. Babasının ormanda spor yaptırması ve yüzmeyle yönlendirmesi nefesinin kuvvetlenmesini sağladı. Günde 8-10 saat ayakta hiç durmadan flüt çalabiliyordu. Bu durum konservatuardaki hocalarını şaşkınlık içinde bıraktı.

Tanınan İlk Kadın Flüt Sanatçısı

Kutluer, ilk konserini ise okul yıllarında önemli bir isimle birlikte verdi. Bu isim,

Cemal Reşit Rey'in öğrencisi ünlü besteci Mithat Fenmen'di. Konservatuvarın müdürü olan Fenmen, Kutluer'e piyanosuyla eşlik etti. Öğrencilik yıllarında flütün sihirli nefesine güç katan isim ise flüt öğretmeni Saki Şarıl'dı.

1979 yılında 18 yaşındaydı ve mezuniyet zamanı geldi. Müfredatı zamanından çabuk bitirdiği için konservatuardan sınıf atlayarak, üstün başarıyla mezun oldu. Kariyerinin ilk basamaklarını ise bu tarihten itibaren tırmanmaya başladı. O yıllarda ülkede tanınan tek kadın flüt sanatçısı olacaktı.

Mesleğe ilk adım attığı yer ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'ydı. Ancak sanatçı solist olmak istiyordu. Kariyer yapmak üzere Roma'ya Santa Cecilia Akademisi'ne gitti. Kutluer'in yeteneği oradaki hocalarını da etkilemişti.

Dünyanın Bahçesi olarak bilinen bu büyümlü kent sanatçının kariyerinin de dönüm noktasını oluşturdu. Burada verdiği konseri dinlemeye gelenler arasında ünlü bir isim vardı. Bu kişi, zor beğenen bir hoca olan Viyana Filarmoni'nin baş flütçüsü, Werner Tripp'ti. Ve Kutluer'e "Solistik sınıfıma gelmek istersen seni Viyana'ya alalım" teklifinde bulundu. Yaklaşık üç sene İtalya'da kaldıktan sonra sık sık Viyana'ya gidip geldi.

Adını New York Times'daki Eleştiri Verdi

İlk uluslararası yarışmaya da burada katıldı. Aldığı üçüncülük derecesini yeterli bulmadı. Bir yıl sonra katılacağı yarışmada birinciliği elde etti. Yarışmayı kazanması dünya müzik piyasasında Şefika Kutluer

isminin tanınması için kapıyı araladı. Amerika'ya gitti ve konserler verdi. Carnegie Hall'de katıldığı konser ise ona sanat hayatında tanımlanacağı ismin adresi olacaktı. Bu konserin ardından New York Times'ta övgü dolu bir eleştiri yayınlandı. Eleştiride nefes alış tekniğinden, diyaframı nasıl kullandığına kadar detaylar yazıldı. Ancak en önemlisi Şefika Kutluer'e o ünlü "sihirli flüt" benzetmesi bu eleştiride yapıldı. Eleştiri şöyle devam ediyordu: "Dünya müzik arenasında ünlü flütçüler arasında bir de Türk var. Bu çekici ve duygusal müzisyenden derinden etkilendim. Müziği olağanüstü güzellikte. İnsan onun müziğini dinlerken ayakları yerden kesiliyor, sanki müthiş bir pastoral ortamda tabiatın sesini dinler gibi. Bu hem duygusal hem de teknik anlamda gerçek bir usta olan müzisyen flütü ile müziğe çarpıcı bir güzellik katıyor."

Melek Gibi Şeffaflık Şeytanca Bir Maharet

New York Times'ın ardından American Record Guide eleştirmeni Steven Ritter, İsviçreli Revue Musicale de Suisse Romande Dergisi gibi önemli yayın organları da övgü dolu ifadelerle sanatçıdan bahsetti. Ritter, "Flütün Prima Donna'sı" diye adlandırdığı Kutluer için şunları söylüyor: "Kutluer'in flüt çalışması harika. Hatta açıkçası yüce, ulu bir seviyede muhteşem. O, gerçek bir flütün 'prima donna assalutasi'. Kutluer'in müziği bana çok büyük zevk vermekte. Teknik ve ton zenginliğini sürekli hayret içinde dinliyorum. Bu Allah vergisi yeteneği çok dikkatli korumak lazım. Çünkü böylesine bir yetenek çok az kişiye nasip olur. Böylesine kabiliyetli olmanın nasıl bir duygu olduğunu keşke ben

Şefika Kutluer ile efsanevi rock flütçüsü Ian Anderson aynı sahnede...

de bilebilseydim. Kutluer'in çalıştığı dikenler içerisinde bir gül gibi ortaya çıkıyor."

İsviçreli Revue Musicale de Suisse Romande Dergisi ise "Kelimelerin tam anlamıyla, bayan Kutluer'in icrasında ve ses ahenginde dinleyiciyi büyü ve cazibe içine alan ideal bir saflık mevcut. Üstelik, melek gibi bir şeffaflık ve şeytanca bir maharete sahip" eleştirisini yöneltiyordu.

Bu Benim İçin İbadet Şekli

Sadece ünlü sanat eleştirmenleri değil müziğine övgüler düzen. Örneğin Japonya'da huzurunda konser verdiği Prens Mikasa "Böylesine büyümlü bir flüt tonu daha önce hiç dinlememiştım" diyor. Ünlü Şef Zubin Mehta ise "Üstün bir teknik ve eşsiz bir yorumun birleşimi" değerlendirmesini yapıyor. Eleştirmenler Kutluer'i bu sözlerle ifade ederken, sanatçı ise kendisini şöyle

anlatıyor: "Mistik bir saz çalıyorum. Flüt, eski hikâyelerde çok yer tutar. Flüt tanrıların kutsal çalgısıdır. Flütten o nefesi çıkarırken ruhunuzu üflüyorsunuz. Önemli olan hangi duygu birikimiyle üflediğiniz. Romantik ve mistik duygulara sahibim. Çocukluğumdan beri ilahi bir gücün beni koruduğunu, yönlendirdiğini hissediyorum. Hayat yolunda güvenle yürüdüm. O ilahi kapılar önümde açıldı. Flüt çalarken kutsal bir boyuta geçiyorum, bu benim için ibadet şekli. Flüt çalarken o ilahi enerjinin içinde insanlara şifa verdiğimi düşünüyorum. İlahi güç tarafından flüte seçildim. İnançlı bir insanım. Bu inancım gereği olarak insanları ilahi gücün yarattığına, hepsinin ilahi olduğuna, dünyevi rolleri gereği içlerindeki kötü enerjiye daha fazla teslim olanlar, olmayanlar olarak görüp kolay affedebiliyorum. Bu inancım Allah ile bağlantılı. Önümüze çıkan her şey bize verilen bir mesajdır. Ama bunu görürüz veya

görmeyiz. Farkındalık çok önemli. Dünyada hiçbir şey tesadüf değil, her şeyin bir sebebi var. Bu ilahi güç teslim olmuş durumdayım."

İspanya'da Krala, Japonya'da Prene Çaldı

Kutluer'in müzikal dereceleri sadece Viyana'daki birincilikle de sınırlı değildi. Kariyeri boyunca çok sayıda da ödülün sahibi oldu. Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü, Avusturya Cumhurbaşkanı'ndan "Avusturya Altın Liyakat Nişanı", İtalya Cumhurbaşkanı'ndan "İtalya Devlet Nişanı" ve Kazakistan Devlet Kültür Nişanı'nı aldı. Birleşmiş Milletlerin 60'ıncı yılı dolayısıyla Cenevre'de BM Sarayı'nda, İspanya Sarayı'nda İspanya Kralı ve Kraliçesinin huzurunda konserler verdi. Unicef'in İyi Niyet Elçisi ilan edildi. Beş kıtada da sayısız ülkede çeşitli turnelere çıktı.

Devlet sanatçısı unvanını da taşıyan Kutluer, bugüne kadar dünya piyasasına 17 CD çalışması sundu. Sony Classical tarafından çıkarılan "Carmen Fantasy" adlı albümü "Altın CD" ödülünü kazandı. Kutluer'in "Bach Sonatas" CD'si American Record Guide kritikleri tarafından yılın en iyi CD'leri arasında gösterildi. Ayrıca Gallo International firmasından "Gallo Altın CD Koleksiyonu" ödülü aldı. Gallo, Kutluer'in bütün CD'lerini "Altın CD Koleksiyonu" etiketi ile yayınladı. Amerikalı klasik müzik eleştirisi yayını Fanfare, Bach Sonatas için şunları söylüyor: "Eğer flütü seviyorsanız Bach sonatları da sevmelisiniz. Eğer Bach'i seviyorsanız bu sonatları da mutlaka seversiniz. Benim esas gözdem Türk flütçü Şefika Kutluer ve onun Gallo'dan çıkan "Bach Sonatas" CD'sidir. Tanıdığım bütün flütçüler arasında mükemmel parlaklıkta ve en gövdeli flüt sesine sahip olup en etkili şekilde kullanandır. Mutlaka Kutluer'in CD'sini almalısınız."

Sihirli Flüt Kutluer'in dünya ile birlikte Türkiye'de de piyasaya çıkan yeni CD'si "Latin Romance" da geçtiğimiz haftalarda raflardaki yerini aldı. Amerika'da yaşayan Meksikalı besteci Jose Elizondo'nun dünyada ilk kez seslendirilip kaydedilen eserlerinden oluşan albümde, Jose Elizondo'nun Kutluer için bestelediği "Şefika's Menuetto" da yer almakta. Hatırlanacağı gibi ünlü Jethro Tull grubunun flütçüsü Ian Anderson da Kutluer için "Şefika's Tango" isimli bir beste yapmıştı. Sanatçının 17'inci CD'sinde eserlerin hepsi dünyada ilk kez seslendiriliyor. Latin Romance'ın tanıtım konserleri ise tamamen UNICEF yararına yapıldı. Bu yeni albümde Sihirli Flüte "Slovakya'da Bratislava Strings" Orkestrası eşlik etti.

Beni Yeryüzüne Çıkarmak İçin Bir Araç

Bu kadar başarılı bir kariyerin ardında ne olabilirdi? Sanatçının şu sözleri bu soruyu yanıtlıyor: *"Konserlerimde insanları ilahi bir ışık olarak görüyorum. O ışıkla birleşiyorum, bir enerji oluşturuyoruz. Çok derinlerde yüzüyorum. Flüt beni yeryüzüne çıkarmak için ilahi bir araç. Benim kurtarıcım. Flüt, beni acımasız profesyonel hayata hazırlıyor ve yaralarımı tamir ediyor. Flüt insanla bütünleşen bir enstrüman. Zayıf noktalarımı insan kendisi iyi bilir. Ben ona göre kendi tekniğimi geliştirdim."*

Sanatçı sihirli sesleri çıkardığı flütü için de şunları söylüyor: *"Flütlerim hayatımın önemli bir parçası. Altın, çabuk ısınıyor, daha sıcak, çabuk tizleşen bir ses çıkarıyor. Gümüş çabuk ısınmadığı için daha romantik, daha bohem, gri mavi tonlar çıkarıyor. Şimdi benim için özel olarak üretilen flütlerim ile altın ağızlık, gümüş gövdeyi birleştirdim. Hoşlandığım bir ses rengi çıkıyor, iyi bir balans oluyor. Flüt, nazlı bir enstrüman."*

Geleceğe dair en büyük hayali ise Ankarada bir festival düzenlemektir. Doğu müziğinin güçlü sesleri ile batı müziğinin yetenekli seslerini bir araya getirmeyi amaçladı. Hayallerini 2010 yılında hayata

geçirmeyi başaran sanatçı, "Uluslararası Şefika Kutluer Festivali" adıyla bir Festival organizasyonu yaptı. Uzun soluklu olmayı başaran Festival, geçtiğimiz yıl beşinci kez sanatseverlerle buluştu. Festivallerin teması ise "Doğu ile Batı Buluşuyor" oldu. Kore'nin dahi piyanisti Jeung Beum Sohndan, Lüksemburg'un güçlü sopranosu Claudia Galli'ye kadar iki uzak coğrafyanın seslerini bir araya getirdi. Kutluer, kendisini bir klasik müzik festivali yapmaya iten nedeni de şöyle aktarıyor: *"Ankara benim doğduğum kent. Ben Anadolu çocuğuyum. Anadolulu olmak büyük bir ayrıcalıktır. Beraber müzik yaptığım ünlü müzisyenleri doğduğum kente getirmek istiyordum. Bu uzun senelerdir hayalimdi. Kaliteli performanslar hep İstanbul'a geliyor. Biz altıncı seçilmişiz kültür ve sanat olaylarını izlemede. Çok ağırıma gitti. Eskiden Ankara kültür başkentiydi. Her şey Ankaradan başladı."*

6. Festivalde Fado'dan Şaman İzlerine Yolculuk

Bu yıl Aralık ayında 6'ncısı düzenlenecek festivalde Ankaralı sanatseverleri yine birbirinden renkli ve kaliteli performanslar bekliyor. Portekiz'in ünlü Fado sanatçısı Ana Lains'in konseri, Çin'den gelecek

"Pekin Operası" grubu, Çek Cumhuriyeti'nden Prag Virtuözleri Orkestrası, dünyanın en çok klasik müzik CD'si yayınlayan besteci, şef Peter Breiner, Hakasyadan gelecek Şaman sanatçı Toma Davletova ve Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin "Çocuk Senfoni Orkestrası" bu seneki festival konserlerinden sadece birkaçı. Ayrıca; Aralık'ta 6. Festivalle birlikte Kutluer'in Dünya piyasasındaki 18'inci CD'si raflardaki yerini alacak. Kutluer bu CD'yi ve içeriğini CD'nin lansmanının yapılacağı festival konserine kadar sürpriz olarak saklıyor.

Kutluer önümüzdeki günlerde Portekiz'e, ABD'ye ve hem bir konser vermek hem de bir flüt yarışmasında jüri üyesi olmak üzere Sicilya'ya gidiyor. Sanatçı ayrıca Aralık ayında hem Ankarada hem de İstanbul'da "Sihirli Flütle Meşhur Tangolar" temasıyla hayranları ile birlikte olacak. Konser, İstanbul Zorlu Center'da "Virtuosi di Praga" (Prag Virtuözleri) Orkestrası eşliğinde gerçekleşecek. Bu konser 21 Aralık'ta Sağlık ve Eğitim Vakfı'na (SEV) bağlı okulların burs fonu yararına olacak. Tango melodilerinin senfoni orkestrası eşliğinde dünyada ilk defa flüt ile seslendirildiği "Tango Goes Symphony" CD'sindeki eserler, sanatseverlerle buluşacak. ■

46 yıllık deneyimi ile Ankara'yı cadde cadde, sokak sokak bilen ve Ankara yaşamına sayısız değer katan Mesa, yıllar sonra yeniden, yine çok değerli bir proje ile Koza Sokak'ta.

Mesa Koza 66, proje alanını her yönüyle değerlendirmeyi gözeterek, kule ve alçak katlı iki ayrı blokta, iki farklı yaşam seçeneği sunmaktadır.

**MESA
KOZA 66**

mesa
MESKEN

iLBANK
TÜRKİYE'NİN YAPICI GÜCÜ

Gaziosmanpaşa Koza Sokak
Numara 66 / ANKARA

436 85 85

www.mesakoza66.com

"Satış bedelleri, İller Bankası A.Ş. tarafından onaylanan İller Bankası A.Ş. teminat hesaplarına yatırılacaktır. İller Bankası A.Ş. teminat hesap numaraları İller Bankası A.Ş. irtibat telefonundan teyit edilebilecektir." İrtibat No: 0 312 508 81 02

Gerçek bir şehir efsanesi

MesAjanda

Vokalde Manhattan Transfer

3 ARALIK

Manhattan Transfer, 3 Aralık'ta 19. Uluslararası Ankara Caz Festivali kapsamında Ankara'ya konuk oluyor. 1969 yılında New York'ta kurulan grup, Amerika'nın en sevilen şarkılarını vokal ağırlıklı yepyeni bir şekilde yorumlamasıyla tanınıyor. Onlarca Grammy ödülüyle taçlandıkları 28 albüme imza atan Manhattan Transfer, dört vokalist ve yedi kişilik orkestradan oluşan ekibiyle saat 20.00'de MEB Şura Salonu'nda olacak. (Biletix: 0 216 556 98 00)

St. Petersburg'un "Uyuyan Güzel"i

6 ARALIK

Dünyaca ünlü bale topluluğu Saint Petersburg Ballet Theatre, baş balerini Irina Kolesnikova ile birlikte 6 Aralık'ta TİM Show Center'da olacak. Herhangibir sponsor ya da devlet desteği almadan çalışmalarını sürdüren tek klasik bale topluluğu olan Saint Petersburg Bale Topluluğu, İstanbul'a "Uyuyan Güzel" ile konuk olacak. Gösterinin başlama saati ise 15.00. (Biletix: 0 216 556 98 00)

7 EYLÜL Royal Filarmoni'den 'Serçe' Yorumu

Marcello Rota şefliğindeki dünyaca ünlü The Royal Philharmonic Orchestra, Erdal Kızılcay'ın yeni düzenlemeleri ile 11 Aralık'ta Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde Sezen Aksu'nun unutulmaz eserlerini seslendirecek.

Orkestra şefliğini önemli orkestra şeflerinden Marcello Rota'nın üstleneceği geceye Sezen Aksu da izleyici olarak katılacak. Konserin başlama saati ise 21.00. (Biletix: 0 216 556 98 00)

22 ARALIK Sadece İki Çello Demeyin!

Çin'in Superstar'ı piyanist Lang Lang ile CCTV Yılbaşı Gala programında 1 milyardan fazla kişi tarafından izlenen, Elton John'la turneye çıkarak stadyumları dolduran youtube efsanesi "2CELLOS" 22 Aralık'ta Zorlu PSM'de. İki genç Hırvat müzisyen; Luka Sulic ve Stjepan Hauser'den oluşan topluluk, Pop ve rock, klasik ve film müzikleri arasındaki sınırları zorlayan yorumlarıyla İstanbul'da olacak. Konserin başlama saati ise 21.00. (Biletix: 0 216 556 98 00)

Say'dan Yeni Yıl Sürprizleri

30 EYLÜL

Fazıl Say, 7 Ocak'ta saat 19.00'da İstanbul Kültür Üniversitesi Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi'nde yılın ilk konserini verecek. "Yeni Yıl Konseri" başlığı altındaki konserde Say'a kemancı Prof. Nuri İyicil'in kurucusu olduğu, Mimar Sinan Üniversitesi öğrencisi ve hocalarından oluşan Camerata Saygun eşlik edecek. Programda yer alan İpek Yolu Piyano Konçertosu dışında Gezi Park III ve Goethe Lieder adlı Say besteleri ilk kez seslendirilecek. (Biletix: 0 216 556 98 00)

Şiirsel Bir Dinleti

19 OCAK

Güçlü şiirsel ifadesinin yanı sıra benzersiz teknik kontrolüyle de bilinen Fransız piyanist Helene Grimaud, Basel Oda Orkestrası eşliğinde 19 Ocak'ta saat 20.30'da İş Sanat Kültür Merkezi'nde olacak. Konser programında ise Stravinsky Oda Konçertosu - Mi bemol Majör "Dumbarton Oaks", J. S. Bach Klavsen Konçertosu No. 1 - Re minör BWV 1052, S. Prokofyev Senfoni No. 1 - Re Majör Op. 25 "Klasik" ve W. A. Mozart Piyano Konçertosu No. 20 - Re minör KV 466 yer alıyor. (Biletix: 0 216 556 98 00)

19 OCAK

ODTÜ'de İtalyan Cazı

İtalya'nın caz dünyasına kazandırdığı en önemli piyanistlerden biri olarak gösterilen Stefano Bollani, Ankara Piyano Festivali kapsamında ilk defa 19 Ocak'ta saat 20.30'da ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'ne konuk oluyor. Pop-rock, smooth caz ve klasik müzik icralarıyla ilgi çeken sanatçı, şimdiye kadar Chick Corea, Lee Konitz, Pat Metheny, Phil Woods ve Enrico Rava gibi önemli isimlerle aynı sahneyi paylaştı. (Biletix: 0 216 556 98 00)

19 OCAK

Borusan Quartet'le Tango

Borusan Quartet'in bu sezon sunacağı en renkli programlardan biri Band-O-Neon Tango Orkestrası'nı konuk edeceği 1 Şubat'taki konser olacak. Kadıköy Süreyya Operası'nda saat 20.00'de başlayacak konserde Türkiye'den ve dünyadan seçkin tangoların seslendirilecek. Konserde besteleri de seslendirilecek olan Ertuğrul Sevsay ve Algy Wu, Jaime Reyes ve Maximilian Ölz gibi İstanbul'la ilk kez buluşacak müzisyenlerle birlikte solist Bağdasar Bayvertyan'a eşlik edecek topluluk müzikal ustalıklarını bu kez tango'nun

tutku, isyan ve aşkla dolu dünyasında sunacak. Konser saat 20.00'de başlıyor. (Biletix: 0 216 556 98 00)

Bir Flamenko Gecesi

23 OCAK

Flamenko gitar ustası Oscar Guzman, 23 Ocak'ta 9. Uluslararası Ankara Flamenko Festivali kapsamında MEB Şura Salonu'nda kısa süre önce kaydettiği "Calle De Las Memorias - Hatıralar Sokağı" adlı albümünden eserleri yorumlayacak. Saat 20.00'de başlayacak konserde Guzman'a, Javier Allende (vokal), Leslie Jordan (keman), Pablo Nuñez (perküsyon) eşlik edecek. Konserin dans performanslarını ise Flamenko dansçıları Lola Jaramillo ve Jesus Herrera gerçekleştirecek. (Biletix: 0 216 556 98 00)

Les Musiciens de Louvre - Anne Sofie von Otter

23 ŞUBAT

Kendi kuşağının en iyi seslerinden İsveçli mezzo-soprano Anne Sofie von Otter, barok, klasik ve romantik dönem repertuarlarına dönem enstrümanlarıyla yeni bir soluk getiren Les Musiciens de Louvre eşliğinde 23 Şubat'ta İş Sanat Kültür Merkezi'nde olacak. Şef Thibault Noally yönetimindeki konser saat 20.30'da başlayacak. (Biletix: 0 216 556 98 00)

Bir Kez Daha Mohsen Namjoo

Türkiye’de ilk kez geçen yıl iki konser veren sanatçı, gördüğü yoğun ilgi üzerine bu yıl 12 Aralık’ta Ankara Congressium, 18 Aralık’ta İzmir Container Hall ve 19 Aralık’ta İstanbul Volkswagen Arena’ya konuk oluyor.

10 EYLÜL

İranlı müzisyen Mohsen Namjoo ilk albümü “Toranj”ı bundan sekiz yıl önce Tahran’da kaydetti. O günden bu yana hızla yayılan müzikal yeteneği türlü sıfatlarla tanımlandı: ‘Vicdan azabının sesi’, ‘hüznün babası’, ‘feryat-ü figan eden bir tını’, ‘adaletin sesi’, ‘efsunlu bir ses’... Times gazetesi ise “İran’ın Bob Dylan’ı” diye tanımlayarak “Acem Blues”u yapıyor tespitinde bulundu. O Dylan’la farklı tarzlara sahip olduğunu düşünse de ünü en az Dylan kadar dünyaya yayıldı bile.

Rock ve cazı geleneksel İran müziği ile harmanlayan Namjoo, bestelerinde Hafız, Şems, Mevlânâ, Sâdi, Câmî gibi sevdiği ulu şairlerin şiirlerini yorumluyor ve şarkı sözlerini yazarken İran edebiyatından etkilendiğini her zaman belirtiyor.

1976’da Horasanda dünyaya gelen Namjoo, müzik eğitimi almaya 12 yaşında başladı. Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde tiyatro

okuyan, yüksek lisansını müzik üzerine yapan ve 4 oktavlık sesini adeta bir müzik aleti gibi kullanabilen sanatçı, “Klasik Fars şiirinin rock, blues ve caz gibi Batı müziği formları ile bir birleşimi” olarak tanımladığı müziğini icra etmeye Tahran Üniversitesi’nde yer bulamayınca yaptığı amatör kayıtlar ve verdiği konserlerle devam etti. 2006 yılında Uluslararası Rotterdam Film Festivali’nde verdiği konser ve İran’ın alternatif müzik dünyasını konu edinen “Sound of Silence” (Sessizliğin Sesi) belgeselinde yer almasıyla birlikte uluslararası alanda da dikkatleri üzerine çekti.

2009’daki “Oy” adlı albümündeki Shams şarkısının sözlerinin büyük bir kısmı Kur’an-ı Kerim’deki Şems, Duha, Müzemmil, Nebe ve Fecr Süresi’nden oluştuğu için ülkesinde yasaklı müzisyen ilan edildi ve hakkında 5 yıl hapis kararı çıktı. Ülkesinde yasaklandığından bu yana, önce müzikoloji çalışmaya Viyana’ya gitti.

Sonra bu fikrinden vazgeçip ABD’de ve Kanada’da solo konserler verdi. Bu konserler sırasında Kuzey Amerika’ya yerleşme kararı aldı ve California’daki Stanford Üniversitesi’nden araştırmacı olarak bir burs kazandı. 2012 yazında New York’a taşındı. İki yıldır yaşadığı New York’u ve ABD’nin doğu sahilini artık evi olarak gören sanatçı, “İran ile ilgili içimde taşıdığım ya da üzerinde çalıştığım tek şey İran müziği ya da daha genel olarak Ortadoğu müziğidir. Bundan bir rahatsızlık duymuyorum, yani müzikal olarak bir İranlı, yurttas olarak İranlı olmayan... Dürüstçe söyleyebilirim ki duygusal olarak İran’la ilgili birçok şeyi unuttum” diyor. Türkiye’de ilk kez geçen yıl iki konser veren sanatçı, gördüğü yoğun ilgi üzerine bu yıl 12 Aralık’ta Ankara Congressium, 18 Aralık’ta İzmir Container Hall ve 19 Aralık’ta İstanbul Volkswagen Arena’ya konuk oluyor. Tüm konserlerin başlama saati ise 21.00. (Biletix: 0 216 556 98 00)

Mohsen
NAMJOO
by: Sina Chavoshi Zadeh

Y^{mesa}ve Yaşam

BÜROLAR

TÜRKİYE

ANKARA

Mesa Plaza, Koru Sitesi, Ihlamur Caddesi
2, Çayyolu, 06810 Ankara
Tel: (90.312) 291 5000 (pbx)
Faks: (90.312) 240 0999
E-posta: info@mesa.com.tr

İSTANBUL

İSTANBUL BÖLGE

Kuzguncuk Mah. Abdullağa Cad. Cemil
Molla Köşkü No: 23 Kuzguncuk-İstanbul
Tel: (90.216) 532 3333-34-38
Faks: (90.216) 532 3332
E-posta: info@mesa.com.tr

LIBYA

TRIPOLI

Near by gobop Market EL-SAYAHİYE
Tel - Faks: (+218)21 4843217
E-posta: satakul@mesa.com.tr

RUSYA

MOSKOVA

MESA LTD / MOSCOW
Sadovnicheskaya ul. 35-37/2, 115035
Moskova- RUSYA FEDERASYONU
(THE RUSSIAN FEDERATION)
Tel: +7 (495) 937 4860
Faks: +7 (495) 937 4917
E-posta: mesa-ltd@mail.ru

KAZAKİSTAN

ALMATY

MESA - CASPIAN LLC
050056 Kazakistan Almaty City
Turksibski Syunbaya Str.No:211
Office:3/12 KAZAKİSTAN (KAZAKHSTAN)
Tel: (+7-27) 279 56 40
Faks: (+7-27) 232 73 39

POLONYA

VARŞOVA

EUROPOWER CENTRUM Sp. Z.O.O
Al Krakowska 60, 05.090 Raszyn
POLONYA (POLAND)
Tel: +00 (22) 480 87 77

SATIŞ OFİSLERİ

ANKARA

MERKEZ SATIŞ OFİSİ

Mesa Plaza, Koru Sitesi, Ihlamur Caddesi
2, Çayyolu, 06810 Ankara
Tel: (90.312) 291 5000 (pbx)
Faks: (90.312) 240 14 36
E-posta: info@mesa.com.tr
www.mesamesken.com.tr

MESA KOZA 66 SATIŞ OFİSİ

Koza Sok. No: 66 Çankaya, 06105 Ankara
Tel: (90.312) 436 85 85
Tel - Faks : (90.312) 240 14 36
E-posta: info@mesa.com.tr
www.mesakoza66.com

PARK MOZAIK SATIŞ OFİSİ

Alacaatlı Mah. 3296. Cad. No: 10
Çankaya, Ankara
Tel: (90.312) 217 56 56
Faks : (90.312) 217 06 46
E-posta: www.parkmozaik.com.tr

İSTANBUL

ÇAMLICA'DA MESA SATIŞ OFİSİ

Küçük Çamlıca Mah. Bağlar Yolu Cad.
B10 Blok D: 4 34688 Üsküdar-İstanbul
Tel: (90.216) 402 11 12
Faks: (90.216) 402 11 16
E-posta: info@mesa.com.tr
www.mesacamlıca.com

MESA MARMARA SATIŞ OFİSİ

Çiçeksu Yu Sok. No:47
Kartal-İstanbul
Tel: 444 9 366
www.mesamarmara.com

MESA KARTALL SATIŞ OFİSİ

Cumhuriyet Mah. Mermer Sokak
No: 16 Kurfalı Yakacık Yanyol
Kartal-İstanbul
Tel: 444 9 366
www.mesakartall.com

MESA SAHİL 223-224 SATIŞ OFİSİ

Çiçeksu Yu Sok. No:47
Kartal-İstanbul
Tel: 444 9 366
www.mesasahil.com

TEMA İSTANBUL SATIŞ OFİSİ

Atakent, 34307,
Küçükçekmece -İstanbul
Tel: (90 212) 970 00 00
Faks: (90 212) 970 00 01
www.temaistanbul.com

İZMİR

MESA URLA EVLERİ SATIŞ OFİSİ

Mesa Urla Evleri, Kekliktepe PK.37-İzmir
Tel: (90.232) 761 02 01-02
Faks: (90.232) 761 02 03
E-posta: info@mesa.com.tr
www.mesaurlaevleri.com

